

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Postoje žáků základních škol k vybraným minoritám
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce

Autor práce

Datum odevzdání práce

Mgr. Alena Kajanová

Hana Špičková

5. 5. 2010

Abstrakt

Tato bakalářská práce se teoreticky i prakticky zabývá postoji žáků 7. a 8. tříd základních škol k vybraným minoritám (marginalizované menšině bezdomovců, homosexuální menšině, subkultuře EMO a náboženské menšině satanistů).

Teoretická část této bakalářské práce se zabývá vymezením pojmů postoje, předsudky a stereotypy. Dále charakterizuje rannou adolescenci, kde jsou vymezeny základní informace o vývojovém stádiu ve kterém se nacházejí respondenti cílového souboru. Nejobsáhlejší část teoretické části je tvořena informacemi o vybraných minoritách. U každé minority byly vysvětleny základní pojmy a popsáno kolik členů těchto minorit se vyskytuje v české společnosti. Dále je u většiny minorit stručně popsán vývoj postojů společnosti k jednotlivým minoritám. Výjimkou je subkultura EMO u které nelze spolehlivě zmapovat vývoj postojů, jelikož u této skupiny nebyly provedeny relevantní výzkumy tak, aby se dal tento vývoj spolehlivě popsat. Cílem této bakalářské práce je zmapovat postoje žáků 7. a 8. tříd základních škol k vybraným minoritám (marginalizované menšině bezdomovců, homosexuální menšině, subkultuře EMO a náboženské menšině satanistů) v České republice (na vzorku okresu Žďár nad Sázavou), s diferenciací dle pohlaví.

Před vlastním výzkumem byly formulovány tři hypotézy, které jím byly potvrzeny. Hypotéza č. 1: chlapci a dívky výzkumného vzorku vykazují vyšší míru soucitu s bezdomovci oproti ostatním vybraným skupinám. Hypotéza č. 2: více než 50 % dívek výzkumného vzorku vykazuje kladný postoj k homosexuálně orientovaným jedincům. Hypotéza č. 3: více než 50 % dívek výzkumnému vzorku vykazuje kladný postoj k subkultuře EMO. Všechny stanovené hypotézy byly provedeným výzkumem na vybraném vzorku potvrzeny. Výzkum jsem provedla pomocí techniky kvantitativního výzkumu, metody dotazování, techniky vlastního dotazníku, založené na prezentaci ilustrativních fotografií. Tento dotazník byl anonymní a kompletně ho vyplnilo 104 respondentů. Tento výzkum byl doplněn o 6 rozhovorů s vybranými respondenty pro hlubší zmapování postojů.

Přínos práce spatřuji v mapování reálných postojů respondentů ke zmíněným minoritám. Výsledky práce by mohly být použity jako zpětná vazba pro odbornou i zainteresovanou veřejnost. Může rovněž sloužit jako podklad pro semináře s dětmi na vybraných ZŠ, prohlubující jejich znalosti o vybraných minoritách.

Abstract

This bachelor thesis theoretically and practically examines the attitudes of pupils in the 7th and 8th grades of basic schools to selected minorities (the marginalized minority of the homeless, homosexuals, EMO subculture and religious minority of the Satanists).

The theoretical part of this bachelor thesis deals with definitions of attitudes, prejudices and stereotypes. We have further characterized the early adolescence, which provides basic information about the developmental stage of the respondents in the target group. The most extensive part of the theoretical part contains information about the selected minorities. Basic terms were explained for each of the minorities and it was described how many members of those minorities there are in the Czech society. Further, for most minorities we have described the development of attitudes of the society to them. One exception is the EMO subculture for which it is impossible to map the development of attitudes as for this group no relevant investigations were conducted which would make it possible to describe the development. The objective of this bachelor thesis to map attitudes of pupils in the 7th and 8th grades of basic schools to the selected minorities (the marginalized minority of the homeless, homosexuals, EMO subculture and religious minority of the Satanists) in the Czech Republic (on a sample in the district of Žďár nad Sázavou), with differentiation based on the sex of the respondents.

Before conducting the research three hypotheses were formulated and subsequently confirmed. Hypothesis No. 1: Boys and girls in the researched sample group demonstrate a higher sympathy for the homeless compared to the other selected groups. Hypothesis No. 2: More than 50 % of the girls in the researched sample group demonstrate a positive attitude to the homosexuals. Hypothesis No. 3: More than 50 % of the girls in the researched sample group demonstrate a positive attitude to the EMO subculture. All the established hypotheses we have been confirmed for the selected sample group. The research has been conducted using a quantitative technique, through interviewing by means of my own questionnaire, based on a presentation of

illustrative photos. The questionnaire was anonymous and it was completely filled out by 104 respondents. The research was complemented with 6 interviews with selected respondents to map their attitudes.

The contribution of this work consists in the mapping of the actual attitudes of the respondents to the mentioned minorities. Results of the work could be used as a feedback for the professional and interested general public. The thesis may also serve as an input for workshops with children at selected basic schools, to deepen their knowledge about the concerned minorities.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Postoje žáků základních škol k vybraným minoritám* vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách.

V Českých Budějovicích

Datum

Hana Špičková

Poděkování

Děkuji vedoucí práce, **Mgr. Aleně Kajanové** za cenné rady, trpělivost a čas, který mi věnovala. Dále děkuji ředitelům základních škol, kteří mi umožnili uskutečnit výzkum na jejich školách. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům, kteří mi byli velkou oporou.

OBSAH

ÚVOD	10
1 SOUČASNÝ STAV	12
1.1 Postoje.....	12
1.1.1 Definice postojů, dělení a funkce	12
1.1.2 Předsudky a stereotypy	15
1.2 Raná adolescence	15
1.2.1 Tělesná proměna a její význam	16
1.2.2 Emoční vývoj a socializace	17
1.3 Menšina bezdomovců	18
1.3.1 Definice a formy bezdomovectví	19
1.3.2 Bezdomovectví v naší společnosti	20
1.3.3 Vývoj postojů k bezdomovectví.....	20
1.4 Homosexuální menšina	22
1.4.1 Definice homosexuality, heterosexuality, bisexuality.....	22
1.4.2 Homosexuálové v naší společnosti.....	23
1.4.3 Vývoj postojů k homosexualitě až do současnosti.....	23
1.5 Subkultura EMO	26
1.5.1 Vysvětlení pojmů subkultura, EMO.....	26
1.5.2 EMO v naší společnosti.....	27
1.5.3 Postoje k subkultuře EMO	28
1.6 Náboženská menšina satanistů.....	29
1.6.1 Vysvětlení pojmu satanismus	29
1.6.2 Satanisté v naší společnosti.....	31
1.6.3 Vývoj postojů k satanismu.....	31
2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY	33
2.1 Cíl práce.....	33
2.2 Hypotézy	33
3 METODIKA.....	34
3.1 Použité metody a techniky sběru dat.....	34
3.2 Výzkumný vzorek.....	35
4 VÝSLEDKY	36
4.1 Výsledky dotazníkového šetření	36

5	DISKUSE.....	59
6	ZÁVĚR	65
7	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	67
8	KLÍČOVÁ SLOVA.....	73
9	PŘÍLOHY.....	74
9.1	Příloha č. 1: Výzkumný dotazník.....	74
9.2	Příloha č. 2: Výzkumné rozhovory	74
9.3	Příloha č. 3: Mapa č. 1	74

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá postoji žáků základních škol k vybraným minoritám. Mezi vybrané minority patří homosexuální menšina (gayové a lesby), marginalizovaná menšina bezdomovců, subkultura EMO a náboženská menšina satanistů.

Bezdomovectví je bezesporu vážným sociálním problémem. Fakt, že jsou znalosti této problematiky v České republice stále na nízké úrovni je přičítán tomu, že bezdomovectví bylo za minulého režimu potlačováno a „de facto“ oficiálně neexistovalo. Fenomén bezdomovectví znovu naplno propukl až po roce 1989 a od této doby se stále nedaří narůstající počet lidí bez domova snížit. (38)

Stejně tak tolerance k homosexualitě není dosud na potřebné úrovni. I v dnešní době s sebou homosexualita nese jistá sociální stigma, která vedou k tomu, že se homosexuální jedinci snaží svou orientaci tajit. To jim způsobuje nemalé potíže v osobním životě i ve vztazích s majoritní společností. (21)

Novodobou záležitostí je styl EMO, který se v naší společnosti objevil až na přelomu 20. a 21. století. Tento pojem původně vznikl jako označení hudebního stylu a teprve později se z něj stalo označení pro životní styl. (39) O subkultuře EMO není doposud dostatek informací, na rozdíl od ostatních vybraných minorit, kterými se zabývá tato bakalářská práce.

Čtvrtou vybranou minoritou je náboženská menšina satanistů, která se vyskytuje ve společnosti již několik staletí, ale není příliš známá. (42) Satanismus nemá jasné hranice a může mít mnoho podob. Zdá se, že jediné, co satanisty spojuje je protest a odpor ke společnosti. (9)

Cílem této bakalářské práce je zmapovat postoje žáků 7. a 8. tříd základních škol k vybraným minoritám v České republice (na vzorku okresu Žďár nad Sázavou), s diferenciací dle pohlaví.

Teoretická část se nejprve zabývala vymezením pojmu postoj, protože tento pojem je zahrnut v základní terminologii této bakalářské práce. Dále jsou vymezena specifika období ranné adolescence, kam pro svůj věk spadají respondenti výzkumu. Největší úsek teoretické části bakalářské práce byl věnován již zmíněným vybraným

minoritám a důležitým pojmům vztahující se k dané problematice. Pozornost byla věnována zastoupení těchto skupin v současné společnosti. Popsán byl i vývoj postojů společnosti k těmto minoritám měnící se v čase.

Důvodem pro výběr daného tématu byla moje osobní snaha zjistit, jak se budou měnit postoje ranných adolescentů v komparaci s dobou, kterou jsem jako adolescent měla možnost prožít já sama. V době, kdy jsem navštěvovala základní školu, byla stále většina z výše uvedených témat tabuizována a informovanost o minoritách obecně byla téměř nulová. Domnívám se, že právě kvalitní informovanost o daném tématu může nejlépe v pozitivním slova smyslu ovlivnit vnímání těchto minorit a posunout tak postoje mladých lidí k větší toleranci a otevřenosti.

Přínos své práce spatřuji v zjištění reálných postojů dotazovaných respondentů k vybraným minoritám a výsledky práce by mohly být využity jako zdroj informací pro zvýšení povědomí o této problematice.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Postoje

Pojem postoj se podle existujících analýz objevil v evropských jazycích počátkem 18. století. Vyskytoval se v malířském žargonu a používal se k označení polohy těla ve výtvarném znázornění. Uplatnil se i v dramatickém umění v podobě významu. Do jazyka vědy se dostal prostřednictvím práce Charlese Darwina „Výraz emocí u člověka a zvířat“. Na počátku 20. století se stává ústřední kategorií vznikající disciplíny- sociální psychologie. (43) Později se tento pojem vyskytuje i v jiných vědních disciplínách a to v sociologii, v sociální a kulturní antropologii. (26)

1.2 Definice postojů, dělení a funkce

Marie Vágnerová postoje definuje jako přetrvávající získané dispozice k určitému hodnocení a z toho vyplívajícímu specifickému způsobu chování v různých situacích, respektive ve vztahu k nějakým objektům. (41) Postoje lze definovat i jako „pozitivní nebo negativní hodnocení a reakce vztahující se k objektům, osobám, skupinám a situacím nebo k dalším aspektům světa“ (R. L. Atkinson, 2002, s. 616). (1) Mít k něčemu postoj znamená zaujmout vůči nějakému objektu, jímž může být cokoli (věc, událost, idea, bytost, atd.) hodnotící stanovisko. (25) Postoj lze označit i jako sklon ustáleným způsobem reagovat na předměty, osoby, situace a na sebe sama. (28, 15)

Postoj vyjadřuje vztah k určité oblasti reality, a proto ovlivňuje způsob, jakým ji člověk hodnotí a vnímá, jaké v něm vyvolává emoce, jaký má pro něj význam, smysl a z něho vyplývající tendenci k určitému způsobu chování. Lze jej chápat jako odvozenou motivační dispozici, tj. předpoklad k aktivaci příslušného motivu. Postoje obvykle vycházejí ze základní hodnotové hierarchie jedince a vyznačují se určitým stupněm stálosti a různou mírou intenzity. (41) Získávají se v průběhu života, především vzděláváním a širšími sociálními vlivy, jako je veřejné mínění, sociální kontakty aj. (15)

Obsah postoje je vždy složitější a bohatší než jeho vyjádření slovy. Pokud dojde k vyjádření postoje verbálně, jedná se o mínění. Názor a postoj, který je zdůrazněn nějakou emocí se označuje za sentiment. Pevný postoj, založený na integraci všech jeho složek, zejména smýšlením a cítěním, lze označit jako přesvědčení. (26) S tímto souvisí vnitřní skladba postoje, přičemž každý postoj má tři komponenty- kognitivní, emotivní a konativní. Jeden z těchto komponentů může být dominantní, ale obvykle jsou vyvážené. Kognitivní komponenty (smýšlení) zahrnují to, co subjekt o objektu svého postoje ví a jaké má poznatky. Emotivní komponenty zahrnují emoce, které objekt postoje v subjektu vyvolává (sympatie, hněv, antipatie). Poslední komponenta je konativní, která vyjadřuje snahu či pohotovost chovat se vůči objektu postoje určitým způsobem, chování je ovlivněno rozumovou a emoční složkou postoje. (25)

Emocionální komponenty určují sílu postoje, neboť jim propůjčuje subjektivní význam. Extrémně pozitivní nebo negativní postoje jsou nejsilnější a souvisejí s osobností jedince. Emočně silně akcentované postoje, zejména předsudky, mohou být zcela iracionální a mohou být vyvolány, ale i provázeny falešnými informacemi. Emotivní komponenty postoje určuje jeho intenzitu a tato intenzita postoje může být vyjádřena od extrémně pozitivního přes neutrální až k extrémně negativnímu postoji. (25)

Vztah postoje a chování je složitý. Již z běžné zkušenosti víme, že lidé se často nechovají v souladu se svými postoji, tj. se svým smýšlením, svými city a snahami, neboť se mohou cítit ohroženě při vyjádření toho, co si myslí nebo co cítí. Příkladem nám může být totalitní režim, kdy se mnoho lidí obávalo vyjádřit své skutečné politické postoje, a to proto, že větší hodnotu než vyjádření odporu k režimu přikládali tomu co by takové vyjádření odporu mohlo ohrozit (osobní svobodu, pracovní místo atd.). (26)

Postoje můžeme rozlišit na centrální a periferní. Centrální jsou postoje k významným objektům, jako jsou rodiče, děti, partner, manžel, ale může to být také postoj ke zdraví, lásce, životní úrovni, přátelství atd. Naproti tomu periferní postoje jsou vztahy k věcem, které jsou pro subjekt jen málo významné, jako je vztah k plánované školské reformě, k novelizaci zákona o sociálních službách atd. (26)

Předmětem postoje může být cokoli, a proto existují i různé druhy postojů. Jsou to sociální postoje (postoje k druhým lidem), politické postoje (postoje k politickému dění a k osobám, které je reprezentují), náboženské postoje a řada dalších. Každý jedinec má určitý systém postojů, který odráží organizaci jeho zkušeností. (26)

Důležitým aspektem této tematiky je funkce postojů. (26) Postoje mohou sloužit k snadnější orientaci ve světě, jeho porozumění a uspořádání prožívaného světa do přehledné a předpověditelné struktury. Umožňují snáze kategorizovat informace, které člověk přijímá a dává jim určitý význam. Orientace prostřednictvím postojů umožňuje zjednodušené hodnocení reality, rozlišení žádoucího a nežádoucího, usnadňuje volbu vhodného a eliminaci nevhodného chování. Stálost postojů subjektivně usnadňuje aktuální orientaci, člověku se na podkladě předem daného hodnotícího kritéria zdá realita jasnější a srozumitelnější. Postoje neovlivňují tímto způsobem jen aktuální vztah k realitě, ale usnadňují i předvídaní budoucnosti a volbu jednání, které je považováno za účelné. (41)

Postoje dodávají jistoty při řešení různých problémů. Vyplývají z nich základní modely chování, které jsou společností považovány za vhodné a tudíž předem schválené. Společnost většinou určitým způsobem posiluje a stimuluje přijetí určitých postojů a odlišné tendence odmítá, nebo dokonce trestá. (41)

Mnohé postoje slouží k regulaci chování, ve shodě s hodnotami a normami určité společnosti, z nichž tyto postoje vycházejí. „Postoj jako prostředek autoregulace přispívá k sociální integraci jedince“ (Vágnerová M., 2004, s. 292). Člověk se nejčastěji chová v souladu se svými postoji, podle toho jak to společnost vyžaduje. (41)

Trvalejší a obecnější postoje stimulují v jistých situacích obdobné vzorce chování a tímto způsobem činí lidské jednání předvídatelným a srozumitelným. Systém obecně akceptovaných postojů funguje jako součást řádu daného společenství. (41)

Postoje mohou mít i ochranou funkci, mohou sloužit jako obrana před nepříjemnými pocity, před nejistotou a ztrátou sebeúcty. Příkladem může být negativní hodnocení osoby, která nám ublížila, umožňuje nám udržet si psychickou rovnováhu a potřebnou sebeúctu. Podobný význam může mít sdílení postojů a názorů s ostatními lidmi, slouží jedinci jako zdroj jistoty a potvrzení správnosti jeho orientace. (41)

1.2.1 Předsudky a stereotypy

Specifickou kategorií postojů, které mají nezanedbatelné sociální důsledky, jsou předsudky. Pro tento druh postojů je typické, že mají silný emoční náboj a slabou kognitivní složku. Znamená to, že lidé mají o dané skutečnosti málo informací a nemají s nimi většinou žádné zkušenosti. Typickým znakem předsudků je zaujatost i odolnost vůči rozumovým argumentům, které nejsou akceptovány. (41) Předsudky jsou jedinci obvykle přebírány již jako hotové postoje, nebo se vytvářejí na základě neoprávněných zobecnění a vlastních agresivních tendencí. (26) Předsudky bývají přejímány prostřednictvím sociálního učení od ostatních lidí a vytvářejí pocit jistoty a bezpečí. (41)

Průcha označuje stereotypy jako mínění o třídách individuí, skupinách nebo objektech, která jsou v podstatě šablonovitými způsoby vnímání a posuzování toho, k čemu se vztahují. Nejsou produktem přímé zkušenosti individua, jsou přebírány a udržovány tradicí. Předsudek Průcha popisuje jako předpojatost, názorovou strnulost a emočně nabitý kriticky nerozhodný úsudek a z něj vyplívající postoj a názor přijatý jedincem nebo skupinou. Jiní odborníci odlišují předsudky jako názory a postoje, které vyjadřují vesměs nepříznivý nebo nepřátelský vztah proti jiným skupinám, zatímco stereotypy mohou být postoje neutrální, nebo dokonce obsahují příznivý a pozitivní vztah. (30)

Stereotypy a předsudky se běžně šíří všemi formami masové komunikace, jsou obsaženy ve školních učebnicích i v politice, slouží k manipulaci veřejného mínění. (30)

1.3 Raná adolescence

Raná adolescence je označována i jako pubescence. Časově je lokalizována přibližně mezi 11. – 15. rokem, s určitou individuální variabilitou. V tomto období dochází ke komplexní proměně osobnosti a to ve všech oblastech- somatické, psychické a sociální. Mnohé změny jsou primárně podmíněny biologicky, ale ovlivňují je i psychické a sociální faktory. Průběh dospívání je závislý na konkrétních kulturních

a společenských podmínkách, ze kterých vyplývají požadavky a očekávání společnosti. (40)

Nejnápadnější změnou je tělesné dospívání, spojené s pohlavním dozráváním. V souvislosti s tím se mění zevnějšek dospívajícího, tělesné zrání je stimulem pro další změny, které mohou úspěšně proběhnout jen za podmínek, že je jedinec na ně dostatečně připraven. Znamená to, že má jedinec předpoklady pro rozvoj kompetencí potřebných k emancipaci. (40)

V rámci celkového vývoje dochází ke změně způsobu myšlení, dospívající je schopen uvažovat abstraktně. (40) Nový způsob myšlení- formálně abstraktní- má významné následky pro postoj dospívajícího k lidem a k celému světu. Dospívající srovnává existující a přítomné poměry s tím, co by mohlo být, tedy se stavem, který chápe jako ideální. (23)

Hormonální proměny stimulují změny emočního prožívání, jehož výkyvy mohou upoutávat pozornost a ovlivňovat hodnocení dospívajícího. Důležitý je fakt, že se dospívající začíná osamostatňovat z vázanosti na rodinu, velký význam pro něj mají vrstevníci, s nimiž se ztotožňuje. Pro toto období je důležité přátelství, ale i první lásky a počáteční experimenty s partnerskými vztahy. Pubescenti usilují o odlišení vlastní skupiny od dětí a dospělých, tuto potřebu signalizují svému okolí prostřednictvím úpravy zevnějšku, specifického životního stylu, zájmů a hodnot. (40)

1.3.1 Tělesná proměna a její význam

Tělesná proměna je významným signálem dospívání, taková změna je intenzivně prožívána. Zásadní a zjevná proměna může v krajním případě vyvolat pocit ohrožení integrity vlastní osobnosti a vést ke ztrátě sebejistoty. Tělesná proměna může mít různý subjektivní význam, který závisí na představě jedince o atraktivitě dospělejšího zevnějšku, na psychické vyspělosti jedince i na sociálních reakcích. (40)

Tendence k uniformitě je v dnešní době značná a je značně podporována medií. Je společností pozitivně hodnocena a to si dospívající uvědomují a snaží se být alespoň do značné míry originální. Úprava zevnějšku a oblečení se stává prostředkem

k vyjádření identity, tímto způsobem sdělují dospívající svému okolí kým jsou a k jaké skupině náleží. (40)

Oblečením může jedinec demonstrovat opovržení normami a životním stylem konzumní společnosti. Dospívající preferují barevné odstíny, oblíbená barva bývá negativistická černá. Velice často se v úpravě zevnějšku odráží nejistota a hledání vlastní identity, výrazné nalíčení a jiné formy prezentace ukazují na potřebu upoutat pozornost, upozornit na sebe sama a získat ocenění. (40)

Dospívající se chtějí velice často odlišit od ostatních a vytvářejí si zvláštní znaky i specifickou subkulturu s odlišným vyjadřováním, oblečením a úpravou zevnějšku, někdy zakládají i zvláštní neformální či formální seskupení. (23)

1.3.2 Emoční vývoj a socializace

Dospívání je spojeno s hormonální proměnou, která stimuluje změny v citovém prožívání, projevující se kolísavostí emočního ladění, větší labilitou i tendencí reagovat přecitlivěle. Emoční reakce jsou nápadnější ve srovnání s dřívějšími projevy. Citové prožitky mohou být dost intenzivní, ale bývají spíše krátkodobé a proměnlivé. Výkyvy v emocích často střídá apatie a nechuť k jakékoli činnosti. (40)

Nejistota a kritika ze strany dospělých může vést k navození negativních emocí, zlosti či negativismu vůči všemu, včetně sebe sama. Dospívající jsou přecitlivělý na projevy a kritiku jiných lidí. (40)

Dospívání je velmi významnou životní fází, bývá označována jako období druhého sociálního narození, kdy jedinec samostatně vstupuje do společnosti. Změnu sociálního postavení představuje především ukončení povinné školní docházky a volba dalšího profesního směřování, dále je to i získání občanského průkazu. (40)

V období rané adolescence se mění vztahy s lidmi, s dospělými i vrstevníky. Rodina je stále důležitá, i když se od ní pubescenti začínají odpoutávat a osamostatňovat se. Vrstevnická skupina je pro ně čím dál více důležitá, dochází v ní k identifikaci, stává se zdrojem potřebné emoční a sociální opory. Rozvíjejí se zde symetrické vztahy typu přátelství i prvních lásek. (40)

Sexuální aktivita v určité primitivní formě nezačíná v období dospívání, ale už dávno předtím. Ve fázi dospívání dochází k prudkým změnám hormonální činnosti a s tím nepochybně souvisí i sexuální pudy. Sexuální chování je však výrazně modifikováno výchovnými a sociálními podmínkami, zejména současnými kulturními normami. (23)

U pubescentů nejprve dochází k experimentování a později k prvnímu pohlavnímu styku. Je nesporné, že autoerotické praktiky jsou mezi dospívajícími obecně rozšířené. (23) Autoerotika představuje jen přechodný způsob saturace sexuální potřeby. Dalším přechodným stádiem může být experimentace na homoerotické úrovni. Tento způsob sexuální experimentace lze chápat jako transformaci autoerotiky se zaměřením na vnější objekt, který je velmi podobný. V současné době je tato varianta dosti vzácná, pouhé 1 % dospívajících přiznává, že zkusilo homosexuální erotické aktivity. Toto však nemusí být směrodatné, je možné, že homoerotické zkušenosti nemusí všichni přiznat. Heterosexuální erotika se rozvíjí již od rané adolescence, kdy atraktivita druhého pohlaví a zvědavost vedou k pokusům o heterosexuální kontakt, později i k prvnímu sexuálnímu styku. (40)

1.4 Menšina bezdomovců

Bezdomovectví je sociální problém, jehož závažnost v dnešní době postupně narůstá. Znalosti o tomto problému jsou v České republice stále na poměrně nízké úrovni. Je tomu tak i proto, že problematika bezdomovectví a bezdomovců byla za minulého režimu potlačována a znovu se naplno objevila až po roce 1989. Bylo to v souvislosti s rozsáhlými sociálními a ekonomicko- politickými změnami. (38)

Před rokem 1989 bezdomovectví v České republice jakoby neexistovalo, protože ten kdo nepracoval byl trestně stíhán za příživnictví, popřípadě byl umístěn do psychiatrické léčebny či jiného zařízení. Nepochybně se u nás vyskytovalo tzv. skryté bezdomovectví, ale tento problém se nezveřejňoval a tudíž neřešil. (38)

1.4.1 Definice a formy bezdomovectví

Bezdomovectví a bezdomovec jsou pojmy, o které byl český jazyk obohacen po roce 1989. Termín bezdomovec prošel významnou proměnou, původně se takto označoval člověk bez státního občanství nebo domovského práva. V tomto významu dodnes chápe tento pojem český právní řád. (29)

Podle Průdkové a Novotného je bezdomovec člověk, kterého z různých důvodů postihlo společenské vyloučení a ztráta bydlení nebo který je touto ztrátou ohrožen, žije na veřejných místech či v neadekvátních a nebo nejistých bytových podmínkách. (29)

Matoušek popisuje bezdomovectví jako situaci bezprostřední nouze, v níž se ocitá člověk bez trvalého domova. Výraz domov je spojován s určitou úrovní jistoty a bezpečí. (24) Domov znamená vědět, že se máme kam vrátit a že existují lidé, kteří nás mají rádi. Je to místo, kde prožíváme vztahy k blízkým lidem, kde cítíme štěstí a spokojenost, ke kterému nás vážou silné emoce. (29)

„Bezdomovectví je společenský jev, kterému předcházejí jednání a procesy vedoucí ke ztrátě zázemí, životních jistot a ke společenskému vyloučení“ (T. Průdková, P. Novotný, 2008, s. 11). Svou podstatou pro tento jev vyhovuje i definice sociální deviace, neboť je podstatou odchylkou od normy (normou v tomto případě je bydlení, hygiena atd.). Je také součástí širšího procesu marginalizace (odsouvání na okraj společnosti) založeného na neschopnosti bezdomovce přizpůsobit se životnímu stylu většinové společnosti. (29)

Bezdomovectví má tři základní formy- zjevné, skryté a potenciální. (24, 17, 29) Zjevní bezdomovci jsou ti, které poznáme na první pohled podle zanedbaného zevnějšku, zápachu, znečištěného oděvu a podle jejich počínání (žebrání, vybírání kontejnerů atd.). (29) Žijí na ulicích, nádražích a někteří vyhledávají ubytování v noclehárnách a azylových domech. (17) Zjevní bezdomovci tvoří jen malou podskupinu, jsou však velmi nápadní, někdy vzbuzují odpor či strach a laickou veřejností jsou nejintenzivněji vnímáni. (29)

Skrytí bezdomovci jsou ti, kteří jako bezdomovci žijí, ale nelze je rozlišit na první pohled. V zimních měsících vyhledávají pomoc a ubytování v azylových domech, ale po krátké době odcházejí, často mění místo svého pobytu. Jejich přesné počty nejsou známy, lze se domnívat, že tvoří mnohem větší skupinu než zjevní bezdomovci. (29)

Potenciální bezdomovci jsou osoby, kterým bezdomovectví hrozí. Jsou to lidé, kteří se mohou ze dne na den ocitnout na ulici. Potenciální bezdomovci jsou mladí lidé, kteří prošli ústavní výchovou, lidé propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody, z psychiatrické léčebny, z terapeutické komunity. Dále to mohou být lidé rozvedení, nezaměstnaní, gambleři, toxikomani atd. (29)

1.4.2 Bezdomovectví v naší společnosti

Po roce 1989 se počet bezdomovců rapidně zvýšil. Příčinou byla dekriminizace trestného činu příživnictví, zahraniční migrace, propuštění z vazby a amnestie. (38) Tyto společenské změny zasáhly občany nepřipravené na změnu životního stylu a ne každý se s touto změnou dokázal vyrovnat. (29)

Je obtížné určit přesný počet bezdomovců, jelikož ne všichni využívají sociálních služeb a proto odhady nemusejí být úplně spolehlivé. (24) Hradecký a Hradecká ve své publikaci z roku 1996 popisují, že podle statistik ze zemí Evropské unie bezdomovectví postihuje 10 % populace (jsou zde zahrnuti pouze zjevní bezdomovci). (17)

Průdková a Novotný udávají, že v roce 2001 bylo mezi bezdomovci přibližně 85, 5% mužů 14, 5% žen. (29)

„Poslední odhady na základě dílčích výzkumů neziskových organizací pracujících s bezdomovci hovoří o 0, 34 % české populace“ (Matoušek, 2005, s. 317). Matoušek dále zdůrazňuje, že se jedná pouze o odhady. (24)

1.4.3 Vývoj postojů k bezdomovectví

Postoje společnosti se různí, jedním extrémem je nekritický soucit a druhým je pohrdání a nenávisť. Málokdy je přístup veřejnosti k této problematice věcný

a racionální, bývá ovlivňován emocemi a zkušenostmi s chováním jednotlivců z řad bezdomovců. Postoj společnosti k bezdomovcům je spíše negativní. (29)

Fenomén bezdomovectví je podle výzkumů veřejného mínění spojen s mnoha negativními stereotypy, např. podle výzkumu z r. 2000 je bezdomovectví v mínění respondentů nejčastěji spojeno s kriminalitou, alkoholismem, tuláctvím, duševními a tělesnými chorobami. Většina dotázaných však cítila vůči bezdomovcům soucit. (38)

Z výzkumů veřejného mínění v jiných zemích vyplývá, že se ukazuje určitý posun ve vnímání bezdomovců veřejností. Např. v USA v 80. letech minulého století se v důsledku ekonomických problémů ocitlo na ulicích mnoho lidí, kteří v této souvislosti přišli o střechu nad hlavou a kteří byli označeni jako „noví bezdomovci“. Tito jedinci nebyli vnímáni tak, že nechtějí pracovat, ale spíše budili soucit. Podle názoru veřejnosti, za svoji situaci nemohli. Společnost je chápala jako osoby, které neměly sílu a schopnosti adaptovat se na změnu společenských podmínek. (38)

I v České republice lze pozorovat určitý posun v postojích k bezdomovcům. Zatímco v roce 1997 44% respondentů označilo za hlavní příčinu nepříznivé životní situace- neochotu pracovat, v roce 2001 to uvádělo pouhých 12% respondentů. (38) V průzkumu pocitů bezpečí občanů hlavního města Prahy jsou bezdomovci vnímáni veřejností jako potencionální ohrožení bezpečí a veřejného pořádku. V roce 1999 je 53% dotázaných vnímalo jako ohrožení a v roce 2004 to bylo 51% respondentů. O něco více nebezpeční jsou podle nich bezdomovci - cizinci (58% v roce 1999, 57% v roce 2004) než bezdomovci původem z České republiky (49% v roce 1999 a 51% v roce 2004). Z výzkumu vyplývá, že bezdomovci jsou vnímáni veřejností jako ohrožující prvek, ale do určité míry s nimi soucítí a jsou ochotni jim (prostřednictvím institucí) pomoci. (38)

Bezdomovectví není věcí individuálního výběru, jak si mnozí myslí a snaží se tento fenomén takto negativně stigmatizovat. (17)

1.5 Homosexuální menšina

Homosexualita se ve společnosti vyskytovala již od nepaměti. V některém období se o ní mluvilo více a v některém méně. Z historického hlediska prošlo hodnocení homosexuality velkými změnami. Nejdříve byla považována za morální zvrácenost, později za sexuální úchylku a dnes se objevuje snaha považovat ji za rovnocennou pohlavní orientaci. V některých zemích je možnost uzavírat tzv. registrovaná partnerství (partneři stejného pohlaví jsou nadáni právy obdobnými právům sezdáných osob v heterosexuálním manželském svazku). (20)

1.5.1 *Definice homosexuality, heterosexuality, bisexuality*

Homosexualita je záležitost, která se dotýká osobně, blízce nebo vzdáleněji celé naší společnosti. Zdaleka ne většina populace si je po celý život jistá svým heterosexuálním zaměřením a sexuálními tendencemi. (21)

Výraz homosexualita užil poprvé Karl Maria Benkert roku 1869 pro lásku muže či ženy k osobě stejného pohlaví. Mínil tím nejen citový vztah, ale i schopnost sexuálně reagovat na objekt stejného pohlaví i s tendencí uskutečnit s ním pohlavní styk. (12)

Homosexualitou rozumíme sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný, nositelem nezapříčiněný a nezvolený, tedy také nezaviněný stav, jenž je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví. (12) U mužů se v dnešní době používá pojem gay. Toto slovo znamenalo původně v anglickém jazyce nevázaný, prostopášný, ale dnes se výlučně používá jako označení muže s homosexuální orientací. U žen se mluví o lesbické lásce či lesbismu a nositelkám homosexuální orientace se říká lesby. (19)

Heterosexualita je celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný stav, jehož nositel, heterosexuál, je pohlavně vzrušován a přitahován osobami opačného pohlaví (heterosexuální muž je přitahován ženou, heterosexuální žena je přitahována mužem). (12)

Bisexualitou rozumíme celoživotní, neměnný, subjektem nezapříčiněný a nezvolený stav, v jehož důsledku je jeho nositel, bisexuál, pohlavně vzrušován a přitahován přibližně stejně silně osobami obou pohlaví (muži i ženami). (12)

1.5.2 Homosexuálové v naší společnosti

Při odhadu četnosti homosexuálů v populaci jsme odkázáni na studie provedené na různých nereprezentativních souborech osob v naší populaci. (12) Výsledky jednotlivých sociálních a sexuologických průzkumů se značně liší. (21) Výskyt homosexuálně orientovaných osob v populaci bývá udáván od 2 do 10 %, nejčastěji se uvádí okolo 4 %. (12)

Mužů, kteří se někdy ve svém životě chovali po určitý čas výlučně homosexuálně, našel americký sexuolog Kinsey ve svém souboru dokonce kolem 37 %. Nezajímal se o sexuální orientaci respondentů, ale o jejich chování. Respondentů, kteří se po celý život chovali především homosexuálně, našel 4 %. (12)

Ve svých studiích Kinsey zjistil, že 1 % žen se celý svůj život chová výlučně homosexuálně. (12) Situace u žen je komplikovanější, neboť ženská sexualita je celkově složitější než mužská a je též obtížněji vysvětlitelná. (21) Vše je dále komplikováno tím, že lesby nejen méně často se svými problémy vyhledávají pomoc sexuologa, ale vzhledem k pasivitě ženské heterosexuální role je jejich homosexualita snáze zamaskovatelná v manželství, kde se skrývá pod diagnózami sexuálních poruch. Proto také selhávají naše odhady ve výskytu homosexuálních žen v našem okolí. (12)

1.5.3 Vývoj postojů k homosexualitě až do současnosti

Zlatý věk homosexuality proběhl v evropských dějinách v období rozkvětu starého Řecka. Byl to jediný okamžik v historii, kdy byla homosexualita po určitou dobu v určitých kruzích společnosti rovnocenným ekvivalentem heterosexuality. Až do dnešní doby vědci nedokáží zcela vysvětlit co stojí za hojným rozšířením homosexuality v této době. Mužská homosexualita byla velice rozšířená, ale ženská homosexualita byla v této době takřka neznámá. Ví se o ní to, že byla všeobecně v opovržení, jedinou známou ženou byla básnířka Sapphó. (21)

Ve středověku začala dlouhá éra odmítání homosexuality společností, která byla ovlivňována převládajícím působením židovsko-křesťanské tradice. (21) Podle ortodoxně věřících je homosexualita hříšný poklesek a je posuzována jako specificky pohanská neřest. (34)

O situaci v Čechách je první zmínka z roku 1353, kdy byl vydán Karlem IV. tzv. Karolinský trestní kodex, podle něhož byly homosexuální styky krutě trestány. (21)

Renesance byla obdobím, kdy se myšlení a cítění člověka odpoutalo od dominujících postojů církve a člověk si hledal vlastní cestu. K homosexualitě se začali veřejně hlásit významné osoby této doby. V 17. stol. začala opět převládat v sexuálních zvycích přísnější morálka. Teoreticky nebyla mužská homosexualita vůbec tolerována, ale i přes to byl na královském dvoře ve Francii založen řád sodomitů. Tento řád zakazoval svým členům poměr se ženami. Určité zmírnění v trestnosti pro Čechy přinesl zákon vydaný Josefem II. v němž snížil trest za homosexuální praktiky na vězení. V této době v Německu vznikl spolek, který sdružoval homosexuálně orientovanou šlechtu. Toto společenství bylo charakteristické svými výstředními způsoby chování, díky kterým se homosexualita dostala do povědomí široké veřejnosti i když zpočátku vedla k většímu morálnímu odsuzování. (21)

Na přelomu 19. a 20. stol. odborníci postupně opouštějí etický postoj křesťanské kategorie hříšnosti a pro tento jev se hledal odpovídající lékařský název. Homosexualita byla zařazena do lexikonu nemocí. (21)

Právník Carl Heinrich Ulrichs definoval homosexualitu jako „třetí pohlaví“, jako mezistupeň mezi mužem a ženou. (12) Dále byla poprvé vyslovena myšlenka, že homosexualita je vrozená. I situace ve společnosti se značně posunula směrem ke svobodě jedince a změnilo se i postavení ženy. Ženská role přestala být pasivní a stala se rovnoprávnou s rolí mužskou. (21)

Za 2. světové války byli gayové souzeni a mnoho z nich skončilo v koncentračních táborech. Do roku 1940 existovala možnost volby mezi transportem do koncentračních táborů a kastrací. V koncentračních táborech byli gayové označováni růžovými trojúhelníky a velice často se stávali oběťmi nacistických lékařů, kteří prováděli lékařské experimenty. (21)

Po 2. světové válce začal ve vyspělejších státech Evropy proces dekriminalizace homosexuality. (12) Československo bylo jedním z prvních států, kde byla zrušena trestnost. K této události došlo v roce 1961, kdy vstoupil v platnost nový trestní zákoník. Stát přestal otevřeně vystupovat proti homosexualitě, ale zabraňoval vzniku organizací

a sdružování těchto lidí. Tato situace měla za následek všeobecně nízkou informovanost a velké množství předsudků a negativních postojů společnosti vůči homosexuálům. (21)

Homosexuálové v této době často potlačovali svoji přirozenost a uzavírali sňatky z rozumu. Homosexuální projevy pak měly spíše charakter anonymních dobrodružství, což bylo příčinou vzniku nesčetných psychosociálních problémů těchto lidí (neurotické obtíže, depresivní reakce apod.). Zřejmě i z tohoto důvodu figurovala homosexualita v kategorii psychiatrických nemocí mezi psychopatiemi. (21)

Po listopadu 1989 se u nás homosexualita stala viditelným společenským jevem, od té doby vzniklo poměrně velké množství organizací, které zastupují zájmy této menšiny na veřejnosti. Hlavní organizací je SOHO (Sdružení organizací homosexuálních občanů), zaměřuje se na oblast humanitární a především se zabývá pomocí a prevencí nemoci AIDS. (21)

Homosexualita se stala častým mediálním tématem, což se odrazilo na celkově stoupající informovanosti i narůstající toleranci především mladé generace. Tento posun byl prokázán i ve výzkumech P. Tučka a J. Holuba (1994), kteří porovnávali postoje společnosti vůči homosexuálům v letech 1988 a 1994. V průběhu těchto šesti let klesl počet respondentů hodnotících homosexualitu negativně, jako odchylku či nemoc. Dále došlo i k poklesu osob požadujících trestnost. Naopak se zvýšil počet osob, kteří souhlasí s registrovaným partnerstvím a existencí gay- klubů. (21)

Tolerance naší společnosti není dosud ani zdaleka tak uspokojivá. Tomuto faktu nasvědčuje i zjištění, že homosexuální lidé měli v roce 1994 stejnou tendenci své zaměření tajit před svými přáteli a známými jako v roce 1988. Je zřejmé, že homosexualita s sebou nese jisté sociální stigma, proto se homosexuálové svěřují se svojí orientací jen svému nejbližšímu sociálnímu okolí. (21) Velkým problémem také zůstává začleňování homosexuálních lidí do společnosti tak, aby nebyli vystavováni šikanování, posměchu a odsouzení. I když v naší republice přestala být homosexualita trestně stíhána, i přes tyto skutečnosti se vyskytují určité diskriminační prvky. (8)

Centrum pro výzkum veřejného mínění uveřejnil studii, která se dotkla problému tolerance ve společnosti. Respondenti měli vybrat, které skupiny by nechtěli mít za

sousedy, čímž k nim vyjadřovali svoji sociální distanci. Z reakcí respondentů vyplynulo, že nejrezervovaněji pohlíží na alkoholiky (86 %) a na uživatele drog (85 %). Hned za nimi jsou odmítáni občané romského původu (79 %), občané s kriminální minulostí (78 %) a pro 42 % respondentů jsou obtížně přijatelní homosexuálové. Nepříznivou odezvu respondentů vyvolávají i cizinci žijící na území ČR (31 %). (33)

V roce 2007 byl uskutečněn výzkum projektu Rovnost je cool!. Tento projekt byl realizován v rámci Evropského roku rovných příležitostí pro všechny. Z výsledků vyplývá, že gayové jsou respondenty vnímáni negativněji než lesby (negativní vztah ke gayům 33%, negativní vztah k lesbám 22%). Dívky vykazují více tolerance vůči lesbám a gayům oproti chlapcům. S rostoucím věkem respondentů se tolerance k homosexuálům zvyšuje. (14)

1.6 Subkultura EMO

Príslušníci této subkultury se označují jako emo boys a emo girls. Součástí jejich životního stylu je hudba, specifická móda a úprava zevnějšku obecně, která je odlišuje od příslušníků jiných subkultur. Specifickým znakem je oblečení černé barvy, které je někdy kombinované s růžovou, popřípadě s jinými výraznými barvami. Módním trendem jsou dlouhé, hladké, asymetricky sčesané vlasy do tváře s jedním překrytým okem (tzv. patka). Jak chlapci, tak i dívky používají výrazné líčení, lakují si nehty, doplňkem bývá i piercing nejčastěji v obličeji. (39)

1.6.1 Vysvětlení pojmů subkultura, EMO

Pojem subkultura konceptualizoval M. Gordon v roce 1947, jako „část národní kultury složené z oddělitelných faktorů kterými jsou sociální status, etnický původ, venkovské nebo městské sídlo a náboženství, v jejichž vzájemné kombinaci dochází k jednotě, která má celistvý dopad na jednotlivce, jenž je její součástí“ (A. Kajanová, 90 s.). (22)

V současné době existuje celá řada definic, např. dle Jandourka je subkultura chápána jako „kultura dílčí skupiny, která se více nebo méně odlišuje od převládající, většinové a „oficiální“ kultury“ (Jandourek J., 2007, s. 242). (20)

Rozmanitost projevů vyjadřujících distanci od převládající kultury je široká, od menších změn až k radikálnímu popření (pak se mluví o kontrakultuře). (20) V extrémním případě můžeme nahlížet na subkulturu i jako na deviantní formu z hlediska norem, hodnot a vzorců chování ve vztahu k dominantní společnosti. (22)

Styl subkultury vyjadřuje rozdílnost subkultury od mainstreamu (dominantní kultury). Styl se skládá z těchto prvků- „image“ (účes, oblečení a různé doplňky), „vystupování“ (výraz tváře, styl chůze a postoj těla) a „argot“ (speciální slovní zásoba a způsob, kterým je propagována). (22)

Subkultury lze rozčlenit na klasické (např. hippies), tzv. postmoderní (např. hnutí gothic, EMO) a na novodobý kmen (např. freetekno). (22)

EMO je slangový americký výraz pro označení zpočátku hudebního a později životního stylu. Počátky používání tohoto pojmu spadají do poloviny 80. let 20. století, kdy se fanoušci americké hudební skupiny „Rites of Spring“ začali označovat jako „EMO“, a to zejména z důvodu emocí, které tato skupina projevovala během svých vystoupení. Tento styl vznikl i díky zklamání z „amerického snu“, které mládež přivádělo k beznaději, apatii a ke ztrátě víry v budoucnost. Právě prostřednictvím hudby se jedinci snažili vypořádat s frustrací. EMO (resp. Emocore) jako hudební styl vznikl vyčleněním z punku. (39)

První vlna tohoto stylu probíhala v polovině 80. let a 90. let 20. století, kdy postupně vznikaly hudební skupiny, které projevovaly při svých vystoupeních emoce. V této vlně šlo především o hudbu a takto prezentovaná hudba si získala velké množství fanoušků a expandovala ze Spojených států amerických do celého světa. (39)

Druhá vlna stylu EMO proběhla na přelomu 20. a 21. století, kdy „nové“ EMO neznamenal jenom hudbu, ale i životní styl, který se stal součástí stylu dnešní mládeže. (39)

1.6.2 EMO v naší společnosti

Jak již bylo zmíněno styl EMO expandoval z USA na přelomu 80. a 90. let minulého století. V naší společnosti se vyskytuje, je ale těžké odhadnout v jakém

množství. Na subkulturu EMO nebyly u nás provedeny téměř žádné výzkumy a proto je těžké určit, jak tento styl zaujal dnešní mládež. Jisté ale je, že dospívající, kteří se ztotožňují s tímto stylem, používají internet jako nástroj k získávání informací „jak být EMO“, což může být příčinou faktu, že tato subkultura je poměrně homogenní. (13)

1.6.3 Postoje k subkultuře EMO

Existují názory, že díky důrazu kladenému na emoce, jejich identifikaci, prožívání a otevřené projevování je EMO pro dospívající vlastně nástrojem usnadňujícím socializaci a utváření identity. (13)

Na internetu lze najít stránky (tzv. blogy), kde dospívající popisují své pocity, zde se velice často objevují zmínky o sebepoškozování. Podle těchto materiálů a blogů se může zdát, že se sebepoškozování u vyznavačů EMO objevuje častěji než v běžné populaci adolescentů. Sebepoškozování formou pořezávání zápěstí je často chápáno jako součást subkultury EMO. Je však třeba říci, že takto vnímají EMO většinou vnější pozorovatelé, tedy lidé mimo tuto subkulturu. Jaký je skutečný vztah mezi EMO a sebepoškozováním nebylo dosud blíže zkoumáno a neexistuje tedy prokazatelný vztah mezi EMO stylem a sebepoškozováním jako takovým. (13)

Výzkumná studie Sebepoškozování v adolescenci: kontext reálného versus virtuálního prostředí a subkultur EMO a gothic uvádí, že větší četnost sebepoškozování u vyznavačů subkultury EMO může souviset s touhou odlišit se nebo odpoutat se od problémů např. s rodinou či vrstevnickou asociální skupinou. Výsledky výzkumu lze brát pouze inspirativně vzhledem k velikosti zkoumané skupiny (9 osob). Autoři nastiňují spojitost mezi sebepoškozováním a vlivem skupiny, která ale vůbec s EMO stylem souviset nemusí. Tento jev je dán spíše faktem, že mladí lidé mají touhu začlenit se do skupiny, „někam patřit“ a pokud je projevem skupiny i sebepoškozování, je možné, že jedinec tomuto trendu časem také podlehne. Faktem ale zůstává, že vyznavači stylu EMO popírají, že by sebepoškozování bylo nedílnou součástí této subkultury nebo dokonce podmiňujícím faktorem pro její vyznávání. (13)

1.7 Náboženská menšina satanistů

Satanismus je velice mnohotvárný a jednotliví satanisté mají velice málo společných znaků. Spojuje je pouze protest a vzdor proti společnosti. Pro některé je satanismus pouhou komerční aktivitou ke zvýšení zisku (hudební skupiny, prodej symbolů a jiných suvenýrů), pro někoho pouze etapou v dospívání a vyjadřování vzdoru (pubertální exhibicionisté), pro některé je to záležitost mystiky. (9)

1.7.1 Vysvětlení pojmu satanismus

Jandourek satanismus definuje jako „souhrnné označení pro kvaziduchovní proudy vyznávající satana a konající rituály na jeho počest“ (Jandourek J., 2007, s. 211). (20)

Mezi symboly satanismu patří bafomet (obrácený pentagram s hlavou kozla), Petrův kříž, který v případě satanismu symbolizuje obrácení celé křesťanské víry. (31) Častým symbolem je i číslo 666. Toto číslo se objevuje v biblické knize Zjevení sv. Jana, kap. 13, 18: „Kdo má rozum, ať sečte číslce té šelmy. Toto číslo označuje člověka, a je to číslo šest set šedesát šest.“ (Bley S., Burkart M., Feisreis K., 1998, s. 102). U čísla 666 se jedná pravděpodobně o symbolickou hodnotu: $6 = 7 - 1$, sedm je číslo dokonalosti a číslo šest tedy znamená nedokonalé, špatné nebo zlé. Jelikož není znám klíč k vypočítání čísla 666, můžeme se jen domnívat, že je tím míněn Antikrist. (10)

Satan (z hebrejského sátán- protivník, odpůrce) nemusí být vždy chápán osobně, ale i jako symbol či reprezentant zla. (42) Vzdor, který této postavy využívá ke svému sebevyjadřování, je zaměřen proti nějakému aspektu židovsko- křesťanské společnosti. Může to být protest proti náboženství, proti morálce založené na náboženství, nebo protest proti hodnotám křesťanské civilizace jako takové. (9)

Forma protestu proti náboženství se nazývá náboženský satanismus, tj. uctívání satana formou modlitby, vzývání obětí apod. Za vrchol těchto akcí je považována černá mše, je však sporné v jaké míře se takové rituály v minulosti děly a v jaké míře byly zprávy o nich pravdivé. Vlny skutečného či jen tušeného náboženského satanismu se odehrávaly po celou křesťanskou epochu, ale nikdy patrně nedosáhly takové intenzity

jako ve Francii na konci 17. a v 18. století. V tomto období byly vyšetřovány a potrestány desítky případů černých mší, spojených s hrůznými zločiny. (42)

Zhruba dvě stě let po francouzském vrcholu náboženského satanismu dostává tento protestní postoj jinou podobu a to ve formě mravního satanismu. V této době se satanisté obracejí proti křesťanské morálce, kterou považují za pokryteckou, slabošskou a škodlivou. Mravní satanismus hlásá víru v člověka, který není spoután žádnými konvencemi, žije podle svého přesvědčení a je mu dovoleno vše, ale nesmí bezdůvodně škodit ostatním. Proti solidaritě staví egoismus, proti odpuštění spravedlivou odplatu a proti společenským normám staví přírodu. (42)

Výraznou postavou mravního satanismu byl Aleister Crowley, jeho nástupce Anton Szandor La Vey pokračoval v jeho myšlenkách a stal se zakladatelem Církve satanovy. (42) „Použil jsem termín církev především proto, že mi to umožnilo držet se magického vzorce, podle něhož je k úspěchu třeba jedné desetiny pohoršení a devíti desetin společenského uznání“ vysvětluje své myšlenky La Vey (R. Blažek, V. Pokorný, J. Telcová, 2002, s. 71). Církev satanova byla založena poslední noc v dubnu roku 1966. La Vey využil biblického přesvědčení o tom, že číslo 6 představuje „knížete temnot“. (9) La Vey získal velkou popularitu i jako autor Satanské bible a i několika dalších knih s tematikou satanismu. (42)

Protest proti kulturním hodnotám vyjadřuje kulturní satanismus. Ten se projevuje především vandalismem a uměleckými výkony, které zavrhnou tradiční hodnoty krásy, dobra, života apod. Proti tomu se v satanistických výtvarných, literárních a především v hudebních dílech vyskytují témata krve, smrti, masakrů apod. (42)

Na satanistické kultuře se největší mírou podílejí hudebníci a hudební skupiny, pro které se satanismus stává komerčním zájmem. První z nich byla patrně hardrocková skupina Black Sabbath a dále skupiny hrající žánr death metal a black metal. U nás jsou to skupiny Root, Torr a Master's Hammer. Často zůstává u umělecké stylizace, ale v některých případech v zahraničí vedl satanistický sentiment, probuzený na koncertech a festivalech, ke kriminalitě. (42)

1.7.2 Satanisté v naší společnosti

Popularitu získal La Vey jako autor Satanské bible a později i několika dalších knih, které určují život jeho společenství. Satanská bible zvýšila zájem příslušníků a umožnila tak rozšíření Církve satanovy. Počet jejích členů byl odhadován na několik tisíc. Satanská bible byla roku 1991 přeložena i do češtiny a ještě téhož roku vznikla pobočka Církve satanovy v Brně pod vedením Jiřího Valtra, kapelníka metalové skupiny Root. Církev satanova u nás čítala asi sto členů. (42) Když v roce 2005 Jiří Valter odstoupil z vedení, církev formálně zanikla a vznikl první česko- slovenský chrám Církve Satanovy. Nyní je aktivních členů několik desítek. (31)

1.7.3 Vývoj postojů k satanismu

V křesťanské tradici je satan chápán jako odpůrce Boha, toto pojetí vychází i ze samotného významu slova, které v hebrejštině označuje nepřítele, odpůrce. Satan zaujímá ústřední postavení především v náboženské historii západní civilizace. Uctívání satana se objevuje během celých křesťanských dějin Evropy. (36)

Počátky moderního satanismu jsou spojovány s osobou Alesteira Crowleyho (1875 - 1947). Crowley se za satanistu nepovažoval, ale je spojován s využíváním satanistických prvků a symbolů. (36)

Období masového rozvoje moderního satanismu nastalo v šedesátých letech 20. století. Důležitou roli sehrálo založení První Církve Satanovy (First Church of Satan) v San Francisku. V období největšího rozkvětu počet stoupenců čítal kolem pěti tisíc členů. (36)

V osmdesátých letech 20. století v USA došlo k rozšíření zpráv o hromadném fyzickém, psychickém a sexuálním zneužívání malých dětí, které byly oběťmi údajných satanistických rituálů. (36) Podle mnohých se historek, které však nebyly objektivně doloženy, usoudily psychologické výzkumy, že Amerika prochází masovou hysterií, která se blízce podobá středověkým procesům s čarodějnicemi. (9)

Případy týrání dětí během obřadů pořádaných organizovanými skupinami satanistů se údajně vyskytovaly i ve Velké Británii, Holandsku, Švédsku, Francii

a v Německu. Ani v těchto případech se nenašly relevantní důkazy potvrzující týrání dětí v důsledku satanistických rituálů. (36)

2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je zmapovat postoje žáků 7. a 8. tříd základních škol k vybraným minoritám (marginalizované menšině bezdomovců, homosexuální menšině, subkultuře EMO a náboženské menšině satanistů) v České republice (na vzorku okresu Žďár nad Sázavou), s diferenciací dle pohlaví.

2.2 Hypotézy

H1: Chlapci a dívky výzkumného vzorku vykazují vyšší míru soucitu k bezdomovcům oproti ostatním popisovaným skupinám.

H2: Více než 50 % dívek výzkumného vzorku vykazuje kladný postoj k homosexuálně orientovaným jedincům.

H3: Více než 50 % dívek výzkumnému vzorku vykazuje kladný postoj k subkultuře EMO.

3 METODIKA

3.1 Použité metody a techniky sběru dat

Pro svou bakalářskou práci jsem si primárně zvolila kvantitativní výzkum, metodu dotazování, techniku vlastního dotazníku založeného na prezentaci ilustrativních fotografií znázorňujících stereotyp zástupce dané minority, s dotazníkem sociální vzdálenosti formou sémantického diferenciálu. Všechny dotazníky byly anonymní, koncipovány stejným způsobem, otázky se lišily pouze zaměřením na danou dotazovanou skupinu. Každý dotazník obsahoval čtyři části zaměřené na čtyři vybrané minority (marginalizovanou menšinu bezdomovců, homosexuální menšinu, subkulturu EMO a náboženskou menšinu satanistů). Každá část dotazníku obsahovala osm otázek vztažených k dané minoritě. Otázky v dotazníku byly uzavřené s možností odpovědi ano-ne, doplněné otevřenými otázkami pro větší přesnost.

Pro hloubkové doplnění šetření jsem dále u šesti dobrovolníků z řad respondentů použila kvalitativní techniku strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami, jehož prostřednictvím jsem blíže zjišťovala postoje k vybraným minoritám, tyto rozhovory jsou k dispozici v Příloze číslo 2.

Dotazníkové šetření na vybraných základních školách probíhalo v prosinci 2009 a v lednu 2010. Průběh šetření byl konzultován s řediteli vybraných základních škol a vlastní realizaci výzkumu poté s vyučujícími v jednotlivých třídách. Po ukončení šetření následovalo vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření metodou procentuálního vyjádření jednotlivých otázek v dotaznících.

Grafy znázorňující výsledky kvantitativního výzkumu, uvedené v kapitole Výsledky, byly vytvořeny v MS Excel 2003. V Příloze číslo 3 je pro názornost Mapa 1, ve které je znázorněna poloha vybraných základních škol. Podkladová mapa pro Mapu 1 byla převzata z internetových stránek Českého statistického úřadu a byla upravena v programu Malování.

3.2 Výzkumný vzorek

Na vybraných základních školách v okrese Žďár nad Sázavou (ZŠ Dolní Rožínka, ZŠ Bobrová, ZŠ Bystřice nad Pernštejnem) jsem náhodným výběrem zvolila 110 respondentů, ze 7. a 8. tříd vybraných základních škol. Respondenti byli ve věku 12-14 let. Ve svém dotazníkovém šetření rozlišuji respondenty dle pohlaví.

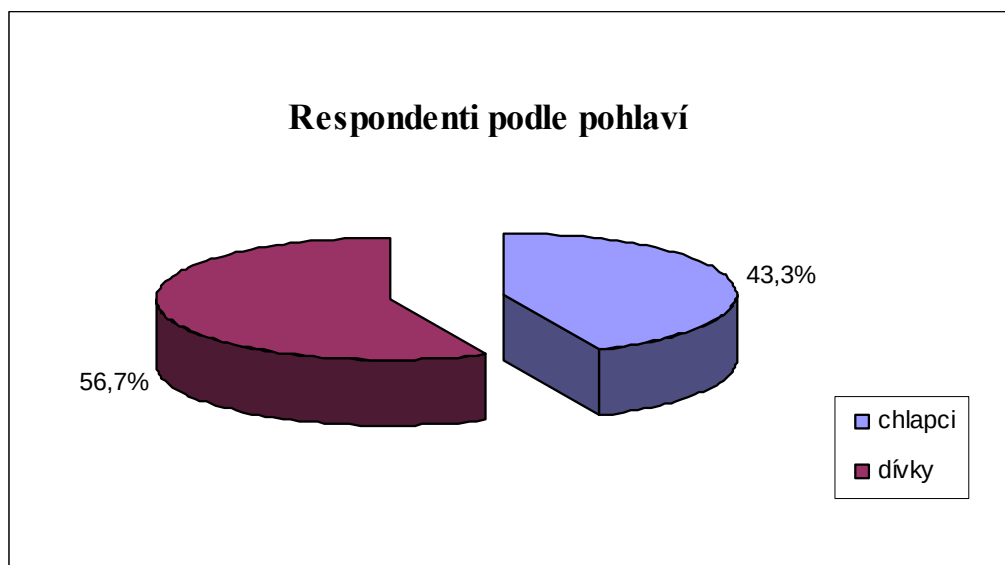
Při zadávání byl žákům vysvětlen základní princip a cíl dotazníků. V průběhu vyplňování měli žáci možnost klást otázky k případným nejasnostem. Návratnost dotazníků byla 100 %, pouze v šesti případech nebyl dotazník vyplněn kompletně a tyto dotazníky byly vyřazeny. Dále bylo pracováno se 104 dotazníky.

4 VÝSLEDKY

4.1 Výsledky dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření bylo aplikováno na respondenty 7. a 8. tříd základních škol (ZŠ Dolní Rožinka, ZŠ Bobrová, ZŠ Bystřice nad Pernštejnem) ve věku 12 až 14 let. Po vyřazení neúplných dotazníků, dále pracuji se 104 plně vyplněnými dotazníky.

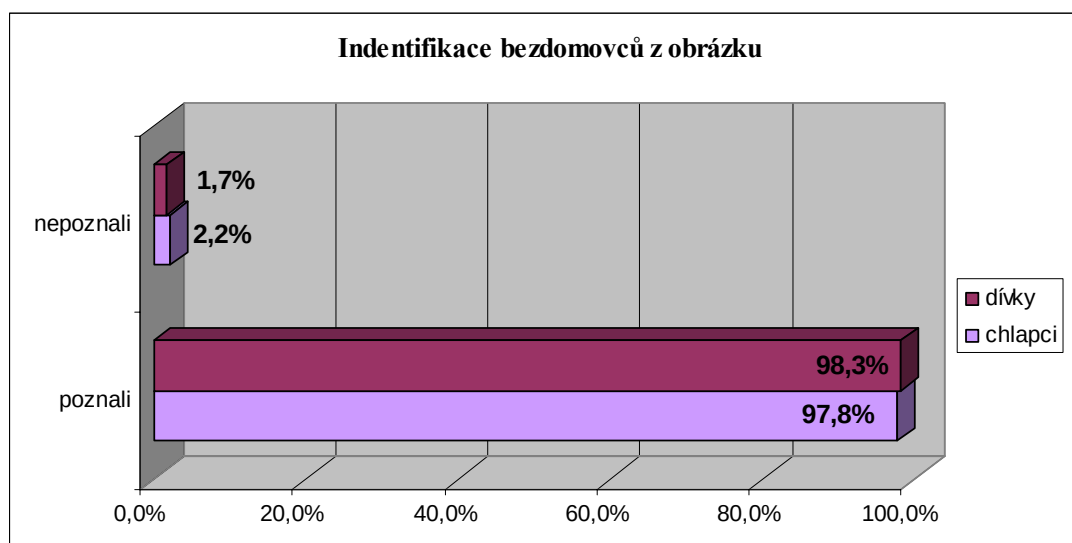
Graf 1: Diferenciace respondentů dle pohlaví (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 1 znázorňuje diferenciaci respondentů dle pohlaví. Dotazník vyplnilo 45 chlapců (43,3 %) a 59 dívek (56,7 %).

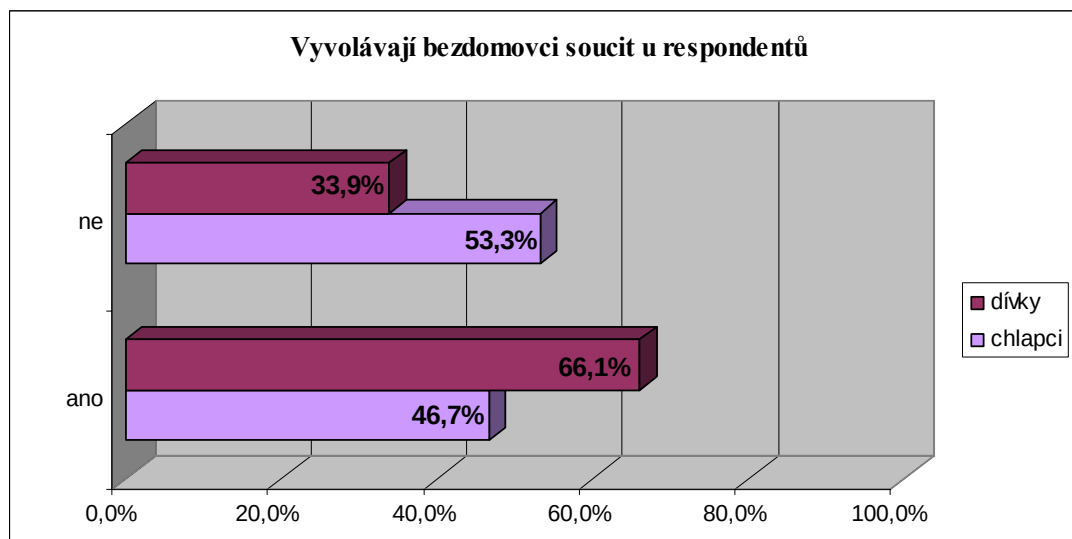
Graf 2: Odpovědi respondentů na otázku č. 1 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

V 1. otázce byla respondentům kladena otázka „Co je na obrázku za menšinu?“, obrázek uvedený k otázce 1 je zobrazen v Příloze č. 1. Na tomto obrázku jsou znázorněni bezdomovci. 1 dívka (1,7 %) a 1 chlapec (2,2 %) z řad respondentů nepoznalo z obrázku bezdomovce. Převážná většina respondentů však menšinu bezdomovců poznalo a to 44 chlapců (97,8 %) a 58 dívek (98,3 %).

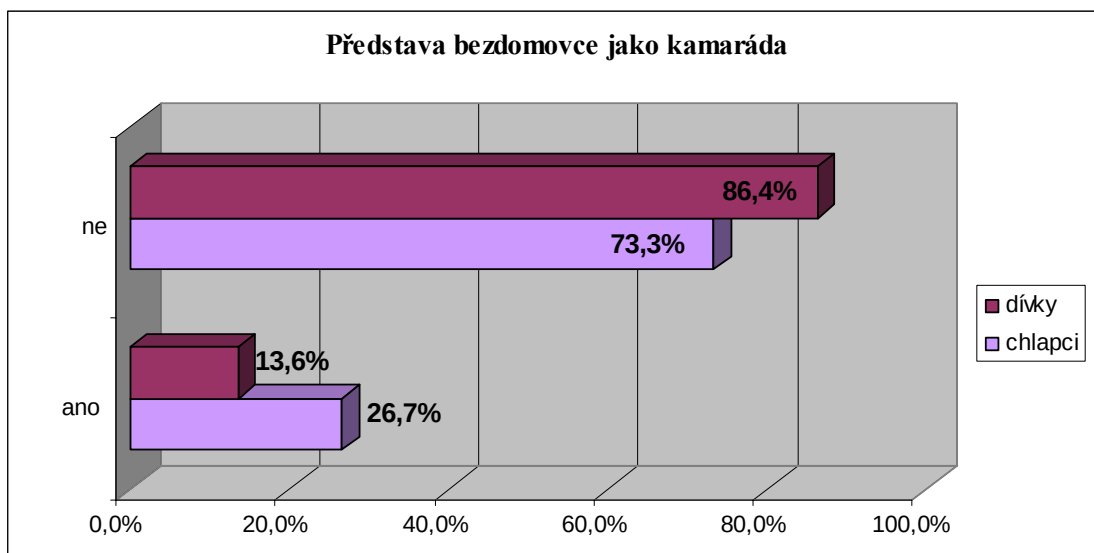
Graf 3: Odpovědi respondentů na otázku č. 2 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Na 2. otázku „Cítíš soucit s těmito lidmi, když je potkáš na ulici?“ (bezdomovci, pozn. autora) odpovědělo 20 dívek (33,9 %) a 24 chlapců (53,3 %) odpovědí ne“. 39 dívek (66,1 %) a 21 chlapců (46,7 %) odpovědělo na tuto otázku „ano“.

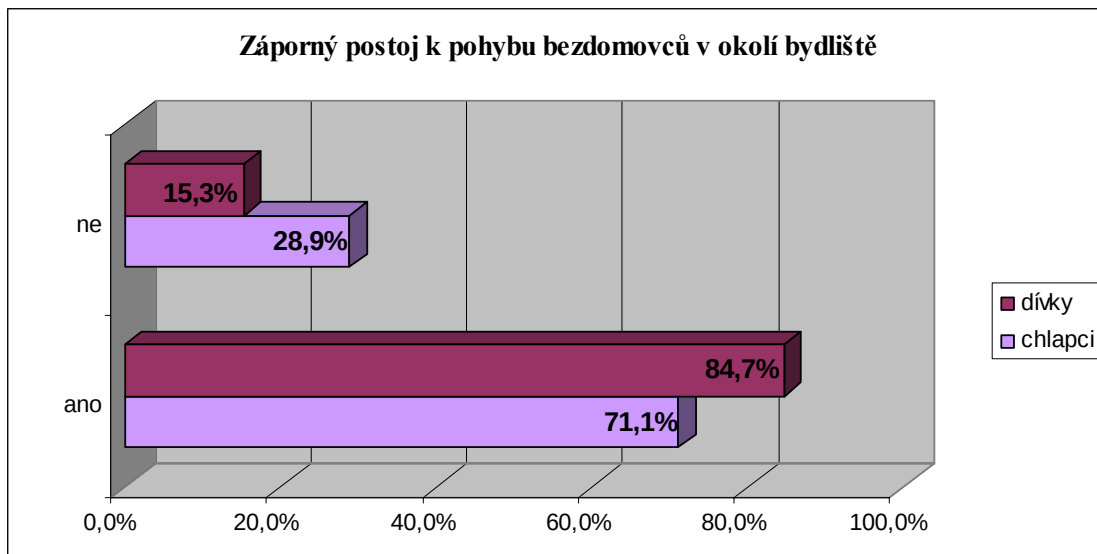
Graf 4: Odpovědi respondentů na otázku č. 3 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 3 „Dokážeš si představit takového člověka jako svého kamaráda?“ (bezdomovce, pozn. autora) odpovědělo 51 dívek (86, 4 %) a 33 chlapců (73,3 %) záporně. 8 dívek (13, 6 %) a 12 chlapců (26, 7%) odpovědělo kladně.

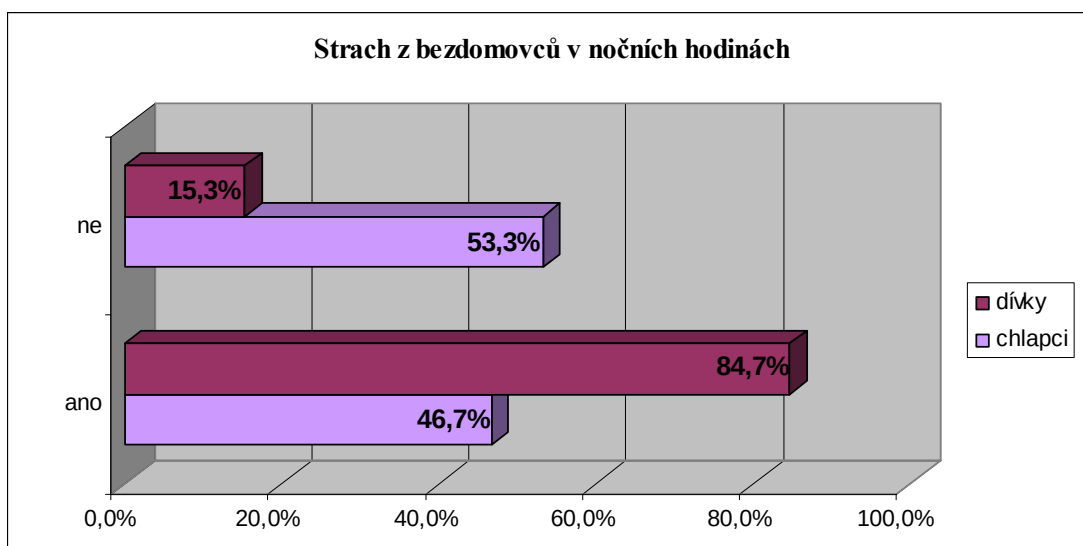
Graf 5: Odpovědi respondentů na otázku č. 4 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 4 „Kdyby se někdo takový pohyboval v blízkosti Tvého domu, vadilo by Ti to?“ (bezdomovci, poz. autora) odpovědělo 9 dívek (15,3 %) a 13 chlapců (28,9 %) „ne“. 50 dívek (84,7 %) a 32 chlapců (71,1 %) nechce, aby se bezdomovci objevovali v okolí jejich bydliště a uvedli odpověď „ano“.

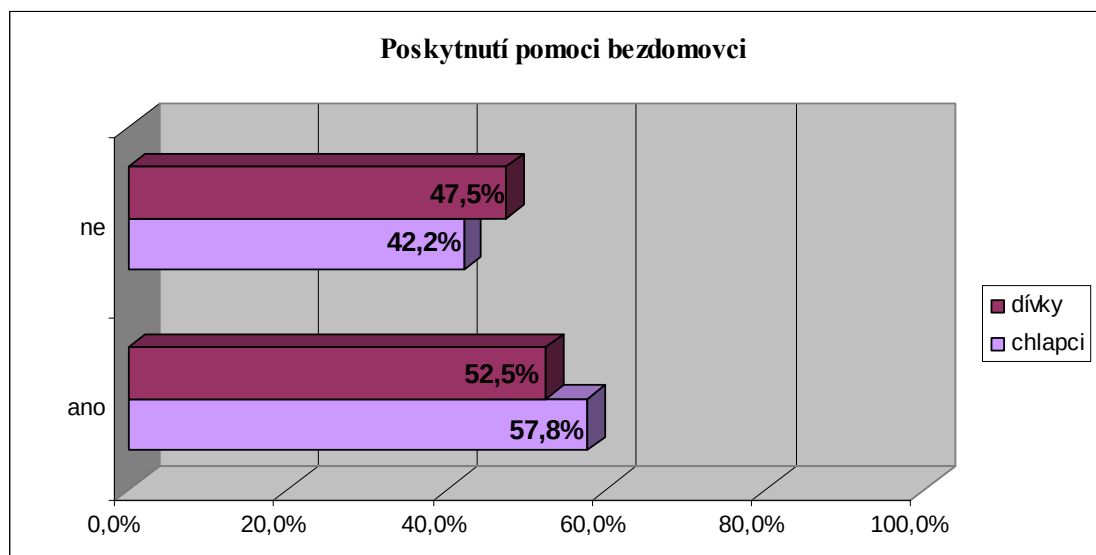
Graf 6: Odpovědi respondentů na otázku č. 5 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

V uzavřené otázce č. 5 „Kdybys potkal/a/ tyto lidi na ulici v noci, měl/a/ bys strach?“ (bezdomovce, pozn. autora) 9 dívek (15, 3 %) a 24 chlapců (53, 3 %) označili odpověď „ne“. 50 dívek (84, 7 %) a 21 chlapců (46, 7 %) označili odpověď „ano“.

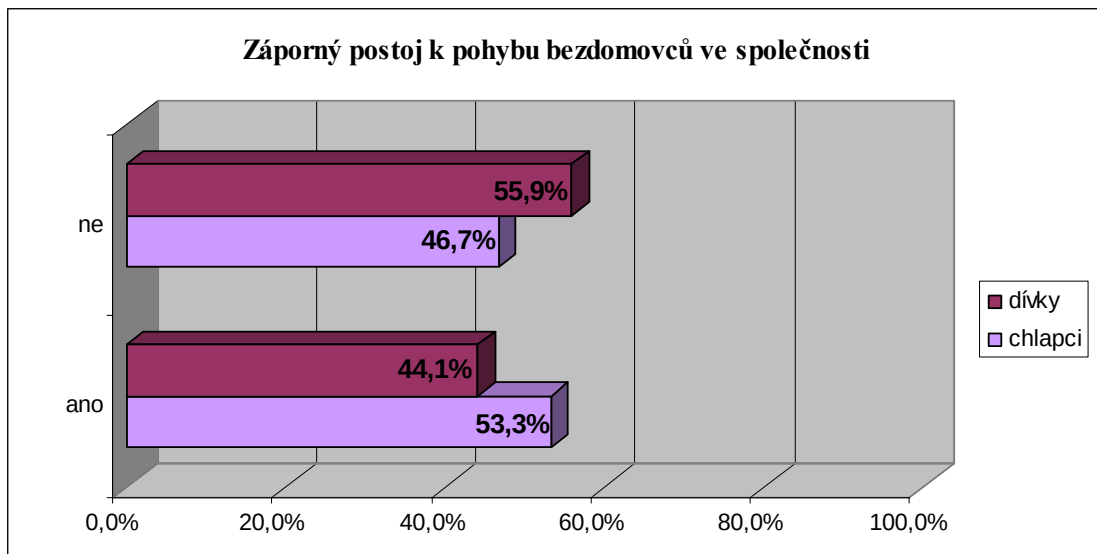
Graf 7: Odpovědi respondentů na otázku č. 6 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 7 znázorňuje odpovědi na 6. otázku „Kdyby tě někdo takový na ulici požádal o pomoc, pomohl/a/ by jsi mu?“ (bezdomovci, pozn. autora) odpovědělo „ne“ 28 dívek (47, 5 %) a 19 chlapců (42, 2 %). S odpovědí „ano“ se ztotožnilo 31 dívek (52, 5 %) a 26 chlapců (57, 8 %).

Graf 8: Odpovědi respondentů na 7. otázku: (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

V 7. otázce „Vadí Ti, že se tyto lidé pohybují v naší společnosti?“ odpovědělo 33 dívek (55, 9 %) a 21 chlapců (46, 7 %) na tuto otázku záporně. 26 dívek (44, 1 %) a 24 chlapců (53, 3 %) odpovědělo kladně.

Tabulka č. 1: Odpověď respondentů na otevřenou otázku č. 8

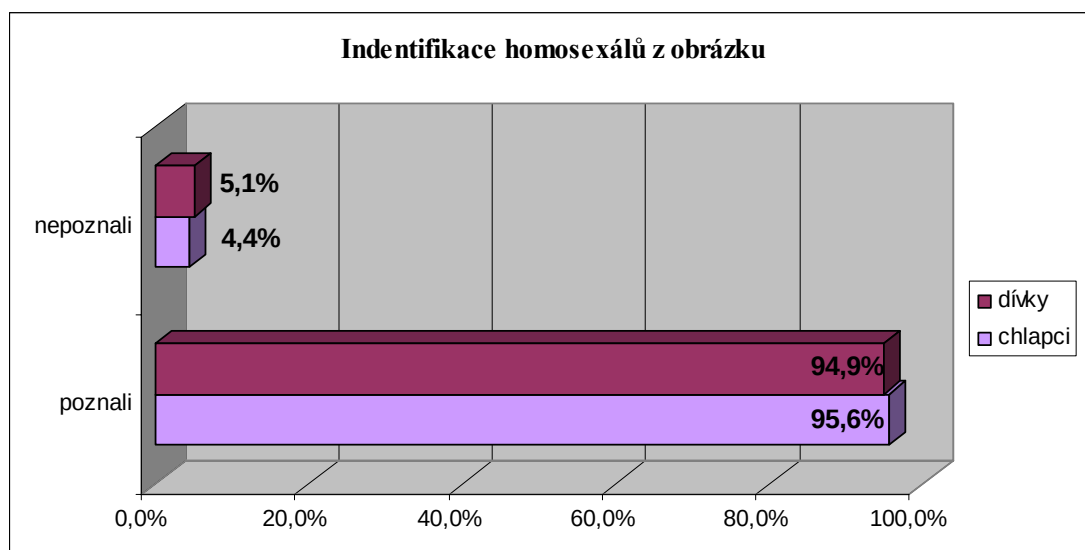
Co si myslíš o bezdomovcích	muži	v %	ženy	v %
nevím, nemám názor	16	35,6%	8	13,6%
hlavní problém nezaměstnanost, dluhy, nedostatek peněz	8	17,8%	5	8,5%
hlavní problém alkohol a návykové látky	7	15,6%	7	11,9%
mohou si za to sami	6	13,3%	15	25,4%
sociální nepřizpůsobivost	5	11,1%	10	16,9%
absence domova a sociálního zázemí, rodiny	3	6,6%	14	23,7%
celkem	45	100,0%	59	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 8 „Co si myslíš o této skupině lidí?“ (bezdomovci, pozn. autora) jsem otevřenou otázkou zjišťovala postoj k dané minoritě. V tabulce č. 1 jsou zobrazeny odpovědi na tuto otázku. Odpovědi jsou zařazeny do kategorií. Velmi často se objevovalo v odpovědích „nevím, nemám na to názor“, tímto způsobem odpovídalo 16 chlapců (35, 6 %) a 8 dívek (13, 6 %). 8 chlapců (17, 8 %) a 5 dívek (8, 5 %) si myslí, že důvodem bezdomovectví je nedostatek peněz, dluhy a nezaměstnanost

např. „Jsou to lidé bez práce, ve škole se asi neučili, protože si nenašli žádnou práci.“ Respondenti zmiňovali jako hlavní důvod bezdomovectví alkohol a návykové látky. 7 chlapců (15, 6 %) a 7 dívek (11, 9 %) odpovídali např. takto „Tato skupina lidí jsou dennodenně opilí a pak ohrožují lidi“, nebo takto „Jsou to lidé, kterým většinou zničil život alkohol a drogy a proto skončili na ulici“. 6 chlapců (13, 3 %) a 15 dívek (25, 4 %) odpovědělo, že si „bezdomovci mohou za svoji situaci sami“. 5 chlapců (11, 1 %) a 10 dívek (16, 9 %) se vyjádřilo tak, že bezdomovci jsou „sociálně nepřizpůsobiví“. Poslední kategorie odpovědí zahrnuje odpovědi 3 chlapců (6, 6 %) a 14 dívek, kteří se ve svých odpovědích vyjadřují stanovisko, že se bezdomovci na ulici ocitli protože se jim rozpadla rodina a nebo jim chybí rodinné zázemí, např. „Bezdomovci jsou na ulici, protože přišli o svůj dům a svoji rodinu“.

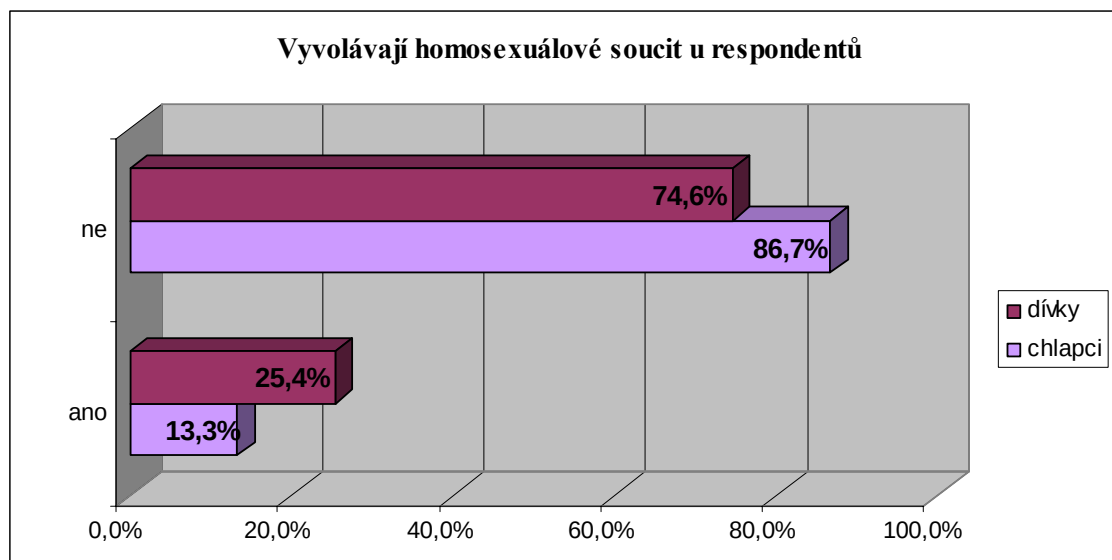
Graf 9: Odpovědi respondentů na otázku č. 9 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 9 měli respondenti poznat z obrázku č. 2 „Co je na obrázku za menšinu?“. Tento obrázek je v Příloze č. 1 a je na něm vyobrazená homosexuálně orientovaná menšina. Tuto menšinu poznalo 56 dívek (94, 9 %) a 43 chlapců (95, 6 %). 3 dívky (5, 1 %) a 2 chlapci (4, 4 %) z řad respondentů tuto menšinu nepoznalo.

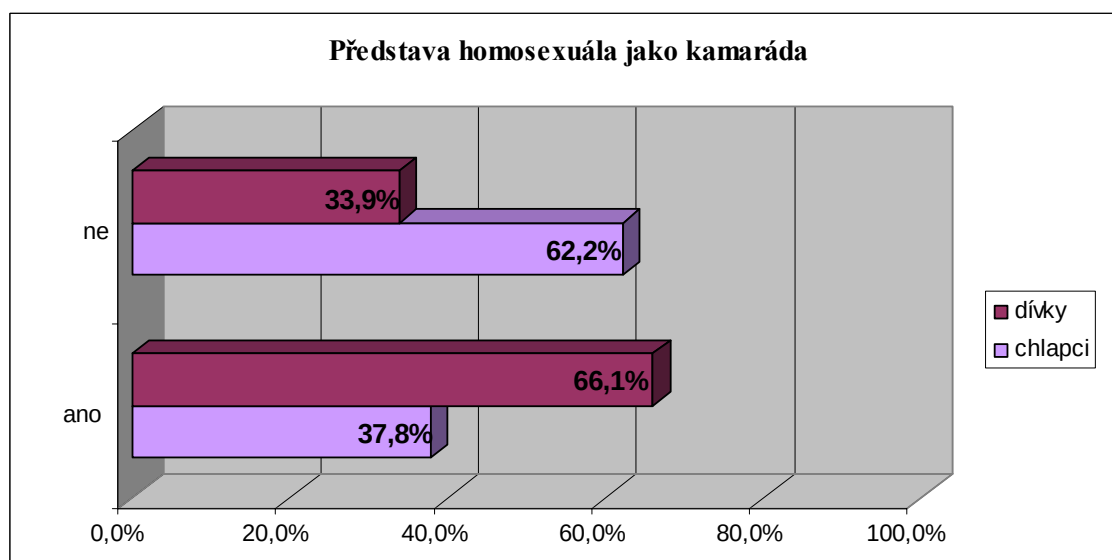
Graf 10: Odpovědi respondentů na otázku č. 10 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

V 10. otázce „Cítíš soucit s těmito lidmi, když je potkáš na ulici?“ (homosexuální menšina, pozn. autora) „ne“ odpovědělo 44 dívek (74,6 %) a 39 chlapců (86,7 %), „ano“ odpovědělo 15 dívek (25,4 %) a 6 chlapců (13,3 %).

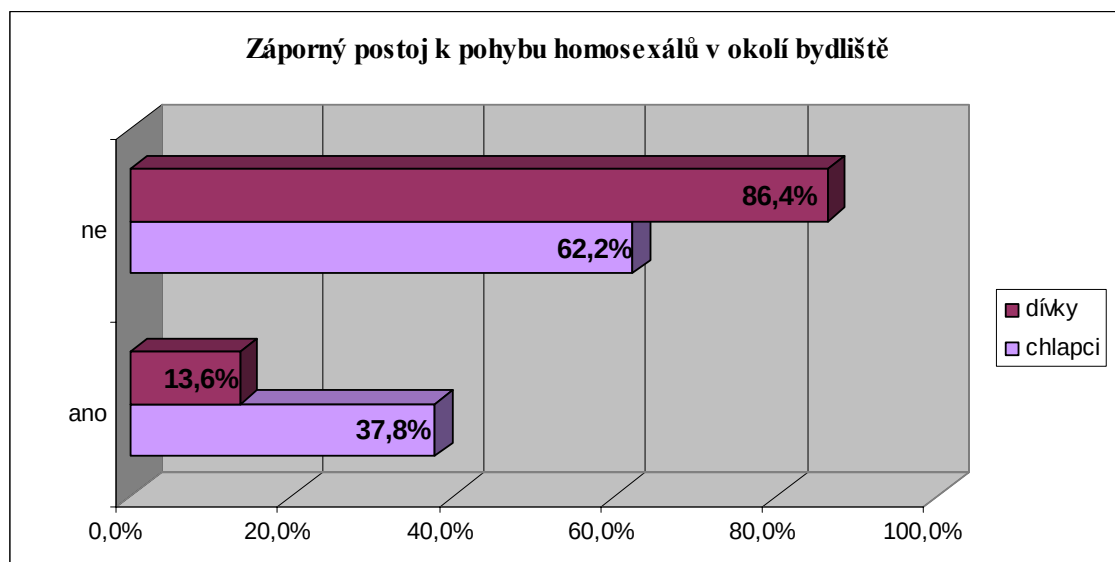
Graf 11: Odpovědi respondentů na otázku č. 11 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 11 znázorňuje odpovědi respondentů na otázku „Dokážeš si představit takového člověka jako svého kamaráda?“ odpovědělo 20 dívek (33, 9 %) a 28 chlapců (62, 2 %) záporně. 39 dívek (66, 1 %) a 17 chlapců odpovědělo kladně.

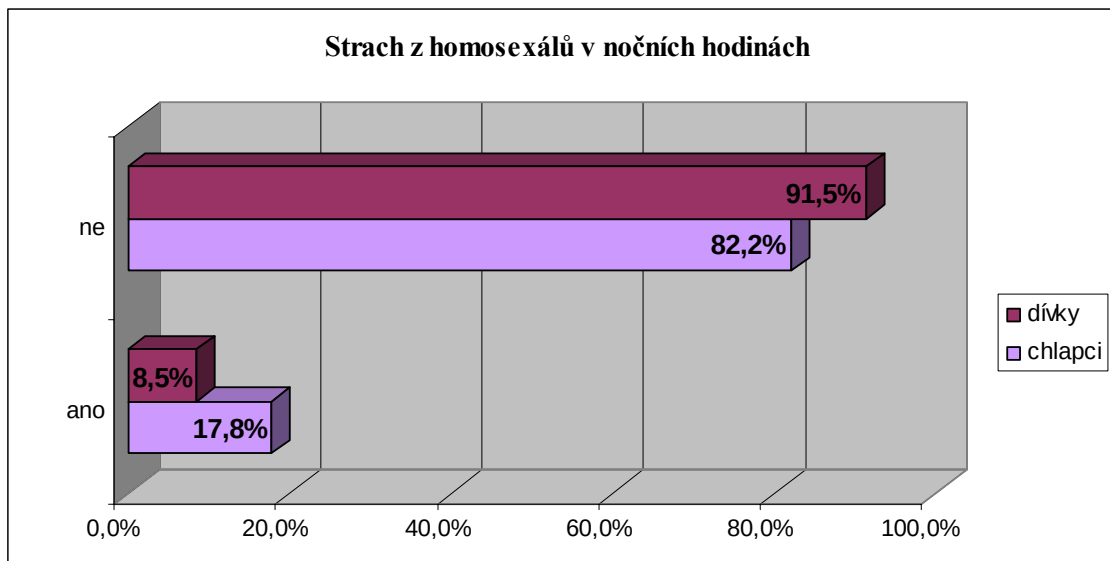
Graf 12: Odpovědi respondentů na otázku č. 12 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 12 byla respondentům pokládána otázka „Kdyby se někdo takový pohyboval v blízkosti tvého domu, vadilo by ti to?“ V grafu č. 12 jsou znázorněny jejich odpovědi. 51 dívek (86, 4 %) a 28 chlapců (62, 2 %) odpovědělo, že by jim nevadilo mít v blízkosti homosexuály. 8 dívkám (13, 6 %) a 17 chlapcům (37, 8 %) by vadilo mít v blízkosti homosexuály.

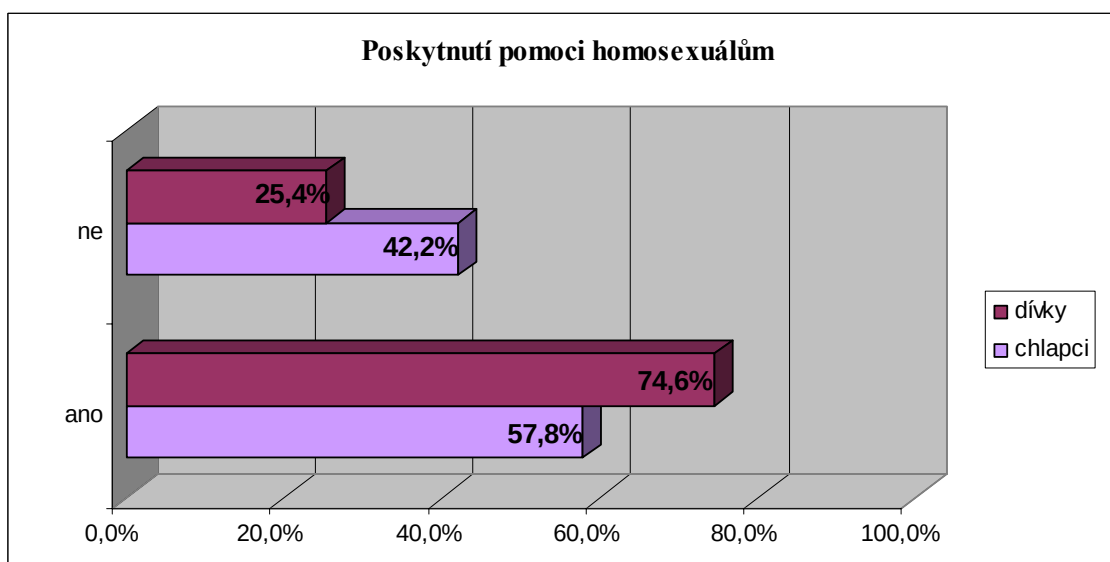
Graf 13: Odpovědi respondentů na otázku č. 13 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 13 „Kdybys potkal/a tyto lidi na ulici v noci, měl/a bys strach?“ (homosexuálové, pozn. autora) by strach mělo 5 dívek (8, 5 %) a 8 chlapců (17, 8 %). Většina respondentů a to 54 dívek (91, 5 %) a 37 chlapců (82, 2 %) by strach nemělo.

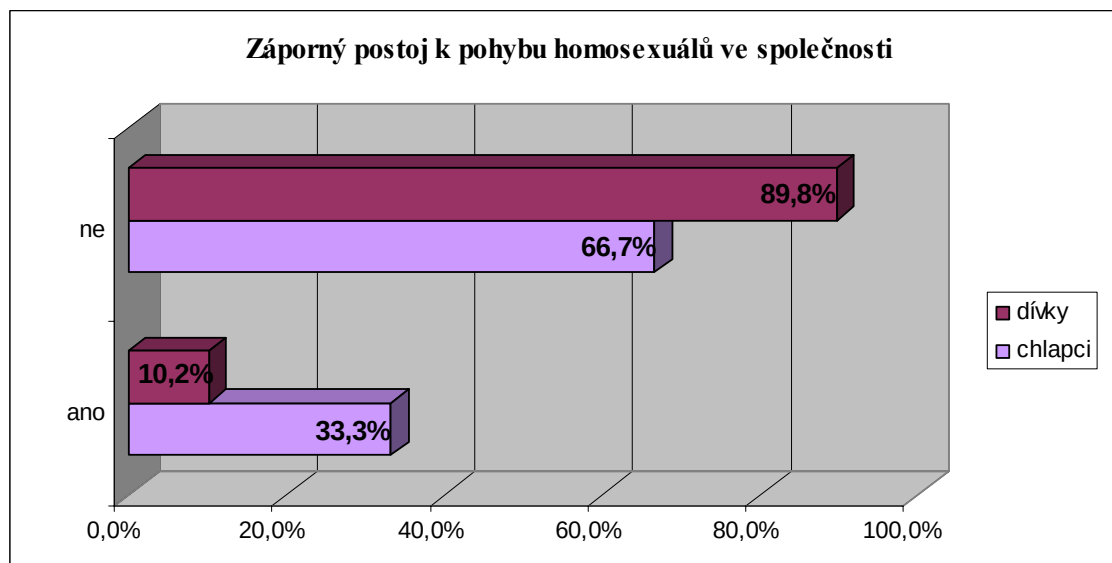
Graf 14: Odpovědi respondentů na otázku č. 14 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

V grafu č. 14 jsou výsledky odpovědí respondentů, kterým byla položena otázka vztahující se k homosexuálům a to „Kdyby Tě někdo takový na ulici požádal o pomoc, pomohl/a by jsi mu?“. Na tuto otázku odpovědělo „ne“ 15 dívek (25, 4 %) a 19 chlapců (42, 2 %). „Ano“ odpovědělo 44 dívek (74, 6 %) a 26 chlapců (57, 8 %).

Graf 15: Odpovědi respondentů na otázku č. 15 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 15 „Vadí Ti, že se tito lidé pohybují v naší společnosti?“ 53 dívkám (89, 8 %) a 30 chlapcům (66, 7 %) homosexuálové nevadí. 6 dívkám (10, 2 %) a 15 chlapcům homosexuálové vadí. V grafu č. 15 jsou zobrazeny výsledky.

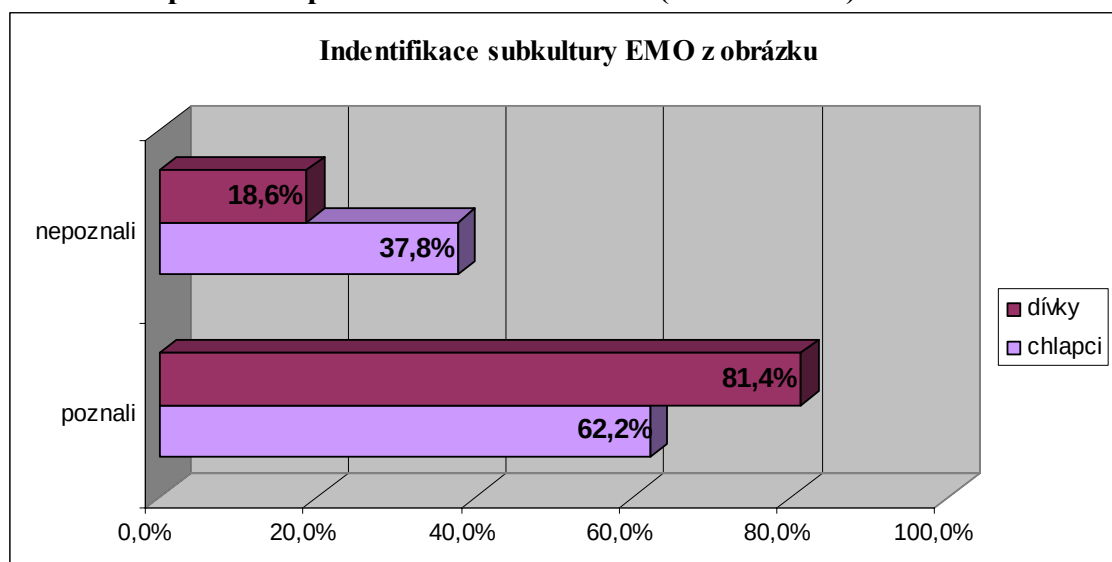
Tabulka č. 2: Odpověď respondentů na otevřenou otázku č. 16

Co si myslíš o homosexuálech	chlapci	v %	dívky	v %
nevím, nemám názor	15	33,3%	9	15,2%
je to jejich věc, respektuji je	12	26,8%	28	47,5%
odpor	9	20,0%	6	10,2%
neporozumění	2	4,4%	6	10,2%
nemohou za to, je to vrozená orientace	5	11,1%	9	15,2%
lesbičky mi nevadí, gayové ano a naopak	2	4,4%	1	1,7%
celkem	45	100,0%	59	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

V otevřené otázce č. 16 „Co si myslíš o této skupině lidí?“ (homosexuálové, pozn. autora) byly odpovědi zařazeny do šesti kategorií. 15 chlapců (33, 3 %) a 9 dívek (15, 2 %) na tuto otázku odpovědělo „nevím, nemám na to názor“. 12 chlapců (26, 8 %) a 28 dívek (47, 5 %) odpovídalo na tuto otázku „Je to jejich věc a respektuji je“. Uvádím příklad odpovědi respondenta na tuto otázku „Myslím si, že jsou to normální lidé a nevadí mi, každý má právo mít někoho rád a nezáleží na pohlaví“. Další kategorie odpovědí je „odpor“ takto odpovídalo 9 chlapců (20 %) a 6 dívek (10, 2 %) uvádím příklad odpovědi jednoho z respondentů „Nelíbí se mi, je to nechutné“. 2 chlapci (4, 4 %) a 6 dívek (10, 2 %) uvádělo, že nerozumí homosexuálně orientované menšině. Pátá kategorie zahrnuje odpovědi respondentů, kteří homosexualitu berou jako vrozenou orientaci za kterou tyto jedinci nemohou, př. odpovědi „Jsou to normální lidé, kteří se s touto orientací narodili“. Takto odpovídalo 5 chlapců (11, 1 %) a 9 dívek (15, 2 %). Do poslední kategorie spadají odpovědi respondentů, kterým vadí homosexuálně orientovaní jedinci, kteří jsou stejného pohlaví jako respondenti (dívkám vadí lesby, chlapcům vadí gayové), takto odpovídali 2 chlapci (4, 4 %) a 1 dívka (1, 7 %). Uvádím příklad odpovědi respondenta „Lesby ujdou, ale ti gayové jsou odporní“.

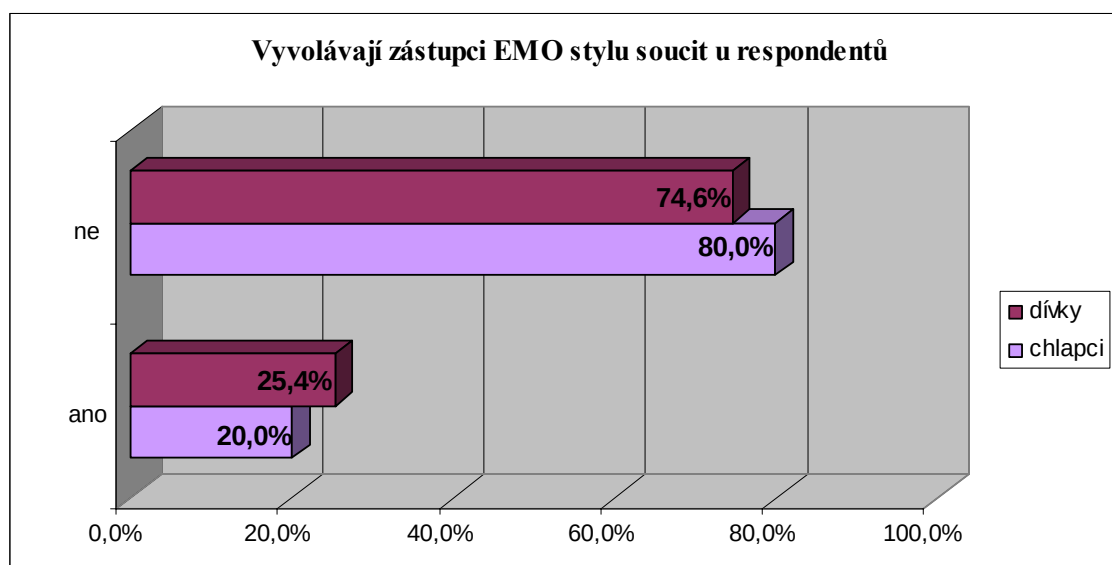
Graf 16: Odpovědi respondentů na otázku č. 17 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 17 měli respondenti napsat co je na obrázku č. 3 za menšinu. Obrázek č. 3 je k dispozici v Příloze č. 1 a jsou na něm zobrazeni zástupci subkultury EMO. 11 dívek (18, 6 %) a 17 chlapců (37, 8 %) tuto subkulturu nepoznalo. 48 dívek (81, 4 %) a 28 chlapců (62, 2 %) poznalo, že se jedná o zástupce subkultury EMO.

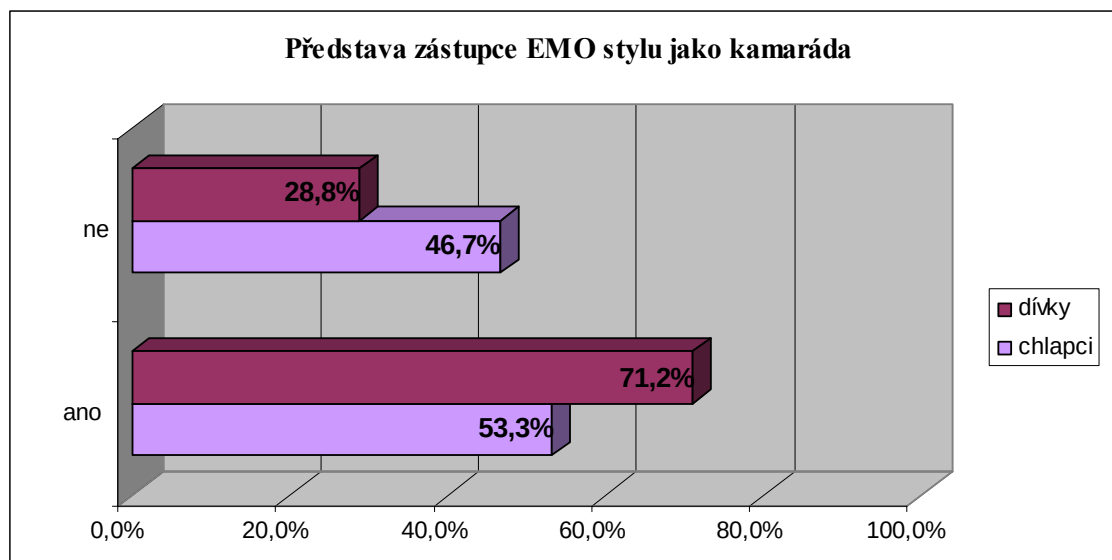
Graf 18: Odpovědi respondentů na otázku č. 18 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

V grafu č. 18 jsou znázorněny výsledky k otázce „Cítíš soucit s těmito lidmi, když je potkáš na ulici?“ tato otázka je zaměřena na subkulturu EMO. 44 dívek (74, 6 %) a 36 chlapců (80 %) necítí soucit s touto minoritou. 15 dívek (25, 4 %) a 9 chlapců (20 %) s touto minoritou soucit cítí.

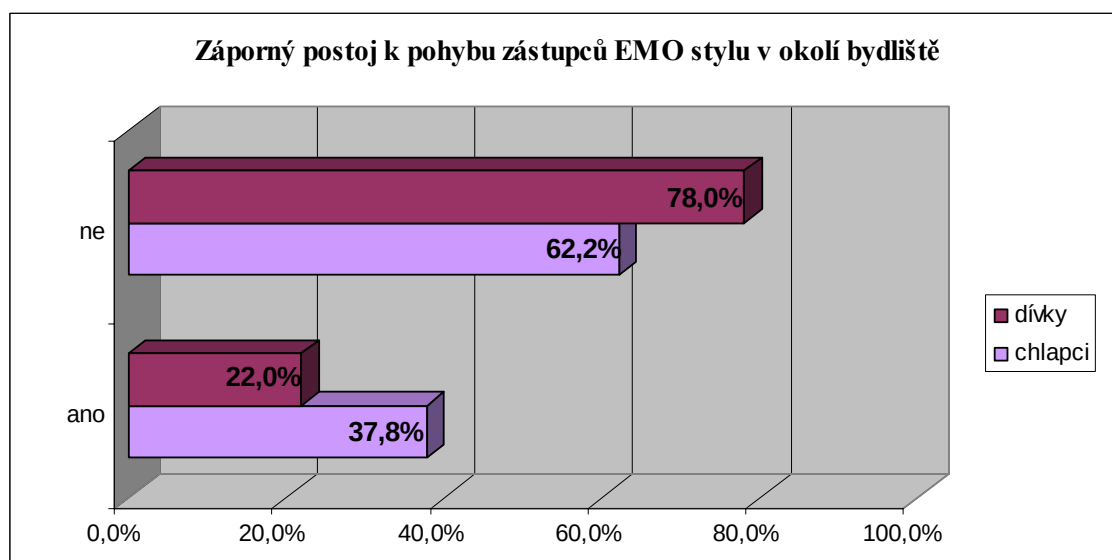
Graf 19: Odpovědi respondentů na otázku č. 19 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu č. 19 lze vyčíst odpověď na otázku 19 „Dokážeš si představit takového člověka jako svého kamaráda?“. 17 dívek (28, 8 %) a 21 chlapců (46, 7 %) si nedokáže představit člena subkultury EMO jako svého kamaráda. 42 dívek (71, 2 %) a 24 chlapců (53, 3 %) si dokážou představit členy této subkultury za svého kamaráda.

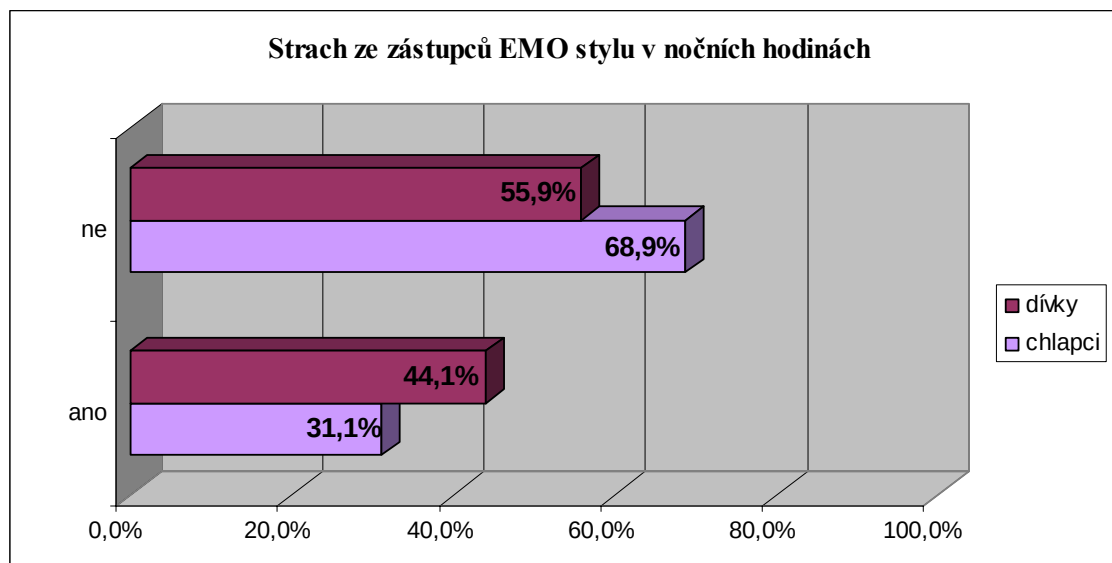
Graf 20: Odpovědi respondentů na otázku č. 20 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 20 „Kdyby se někdo takový pohyboval v blízkosti Tvého domu, vadilo by Ti to?“ byla zaměřena na členy subkultury EMO. Dívky na tuto otázku odpovídaly „ano“ v počtu 13 (22 %) a „ne“ v počtu 46 (78 %). Chlapci na tuto otázku reagovali „ano“ v počtu 17 (37, 8 %) a „ne“ odpovědělo 28 chlapců (62, 2 %).

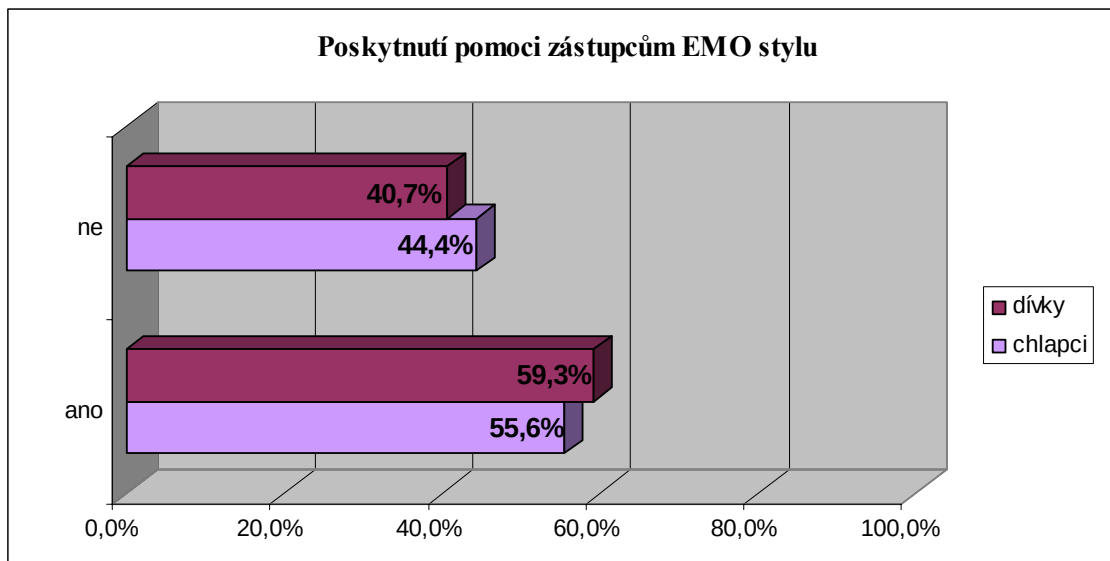
Graf 21: Odpovědi respondentů na otázku č. 21 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 21 „Kdybys potkal/a tyto lidi na ulici v noci, měl/a bys strach?“ se ptala na strach ze členů subkultury EMO. Strach z EMO má 26 dívek (44, 1 %) a 14 chlapců (31, 1 %). Strach nevykazuje 33 dívek (55, 9 %) a 31 chlapců (68, 9 %).

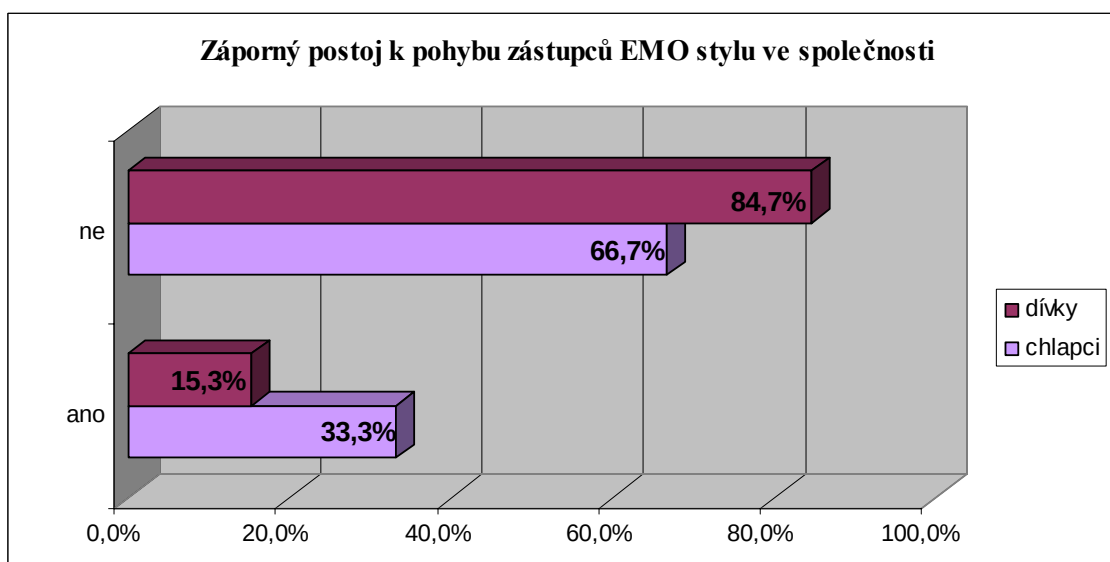
Graf 22: „Odpovědi respondentů na otázku č. 22 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 22 zobrazuje výsledky k otázce č. 22 „Kdyby Tě někdo takový na ulici požádal o pomoc, pomohl/a by jsi mu?“. V případě EMO by pomohlo 35 dívek (59,3 %) a 25 chlapců (55,6 %). Nepomohlo by 24 dívek (40,7 %) a 22 chlapců (44,4 %).

Graf 23: Odpovědi respondentů na otázku č. 23 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 23 „Vadí Ti, že se tyto lidé pohybují v naší společnosti?“ měli respondenti odpovědět na otázku zda jim vadí, že se členové subkultury EMO vyskytují v naší společnosti. 50 dívkám (84, 7 %) a 30 chlapcům (66, 7 %) tato skutečnost nevadí. 9 dívkám (15, 3 %) a 15 chlapcům (33, 3 %) vadí, že se EMO styl vyskytuje ve společnosti.

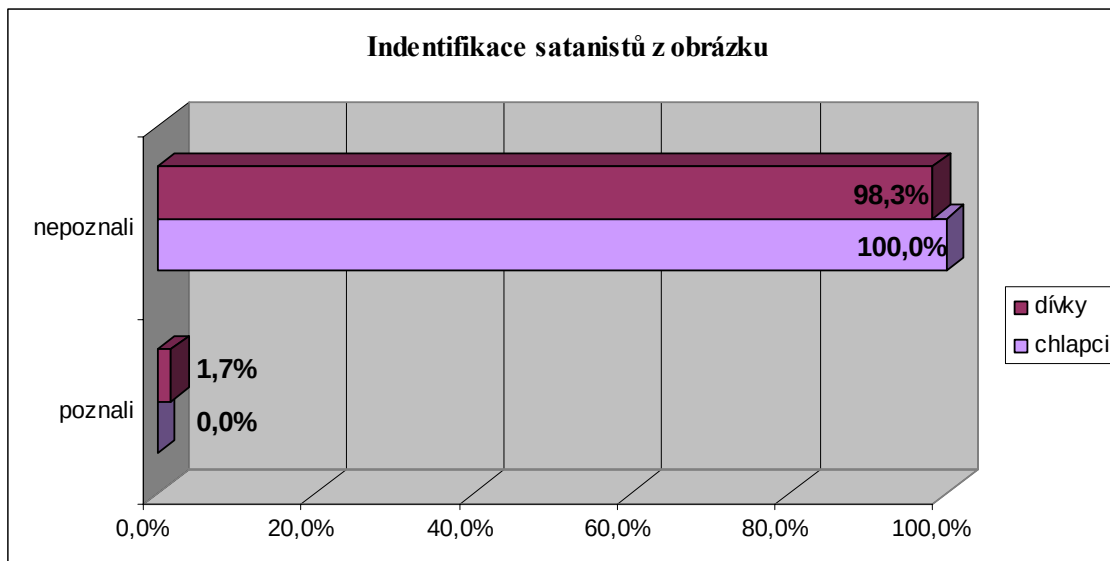
Tabulka č. 3: Odpověď respondentů na otevřenou otázku č. 24

Co si myslíš o představitelích stylu EMO	muži	v %	ženy	v %
nevím, nemám názor	16	35,6%	17	28,8%
je to jejich věc, respektuji je	11	24,4%	15	25,4%
hlavní problém sebepoškozování	8	17,8%	5	8,5%
nelíbí se mi tento styl, nerozumím jim	7	15,6%	9	15,2%
sympatizuji s nimi	3	6,6%	7	11,9%
hlavní problém drogy, víra v ďábla	0	0,0%	6	10,2%
celkem	45	100,0%	59	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 3 zobrazuje odpovědi respondentů na otevřenou otázku č. 24 „Co si myslíš o této skupině lidí?“, která se ptala na to co si respondenti myslí o stylu EMO. V této tabulce je uvedeno šest kategorií, které shrnují odpovědi respondentů. „Nevím, nemám názor“ odpovídalo 16 chlapců (35, 6 %) a 17 dívek (28, 8 %). Respekt k této skupině projevilo 11 chlapců (24, 4 %) a 15 dívek (25, 4 %), příklad odpovědi respondentky „*Tento styl mi nevadí je to každého věc, jaký styl si vybere, respektuji je*“. 8 chlapců (17, 8 %) a 5 dívek (8, 5 %) spatřují ve stylu EMO problém a to sebepoškozování, uvádím příklad jak odpovídal respondent „*Myslím si, že tyhle skupiny jsou strašný, všechno se dá řešit jinak než řezáním*“. 7 chlapců (15, 6 %) a 9 dívek (15, 2 %) odpovídalo „*Nelíbí se mi tento styl, nerozumím jim*“. S tímto stylem sympatizují 3 chlapci (6, 6 %) a 7 dívek (11, 9 %). Poslední kategorie odpovědi vidí problém v drogové závislosti a víru v ďábla představitelů tohoto stylu. Tímto způsobem odpovíдало 6 dívek (10, 2 %).

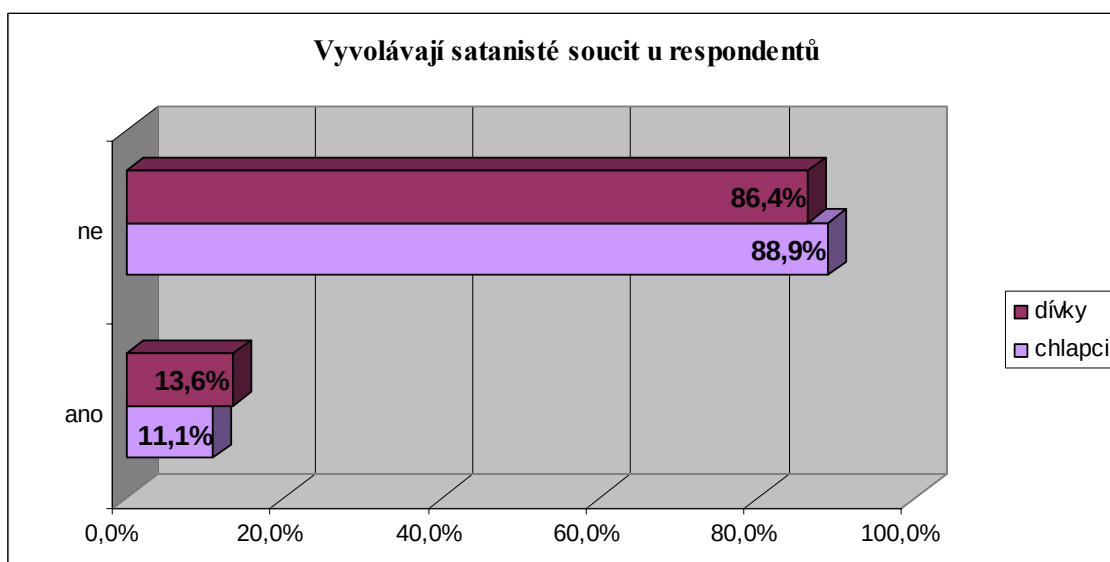
Graf 24: Odpovědi respondentů na otázku č. 25 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 25 zjišťovala zda respondenti poznají co je na obrázku č. 4 za menšinu. Tento obrázek je v Příloze č. 1 a je na něm vyobrazená náboženská menšina satanistů. Tuto menšinu poznala 1 dívka (1, 7%). 58 dívek (98, 3 %) a 45 chlapců (100 %) nepoznalo náboženskou menšinu satanistů.

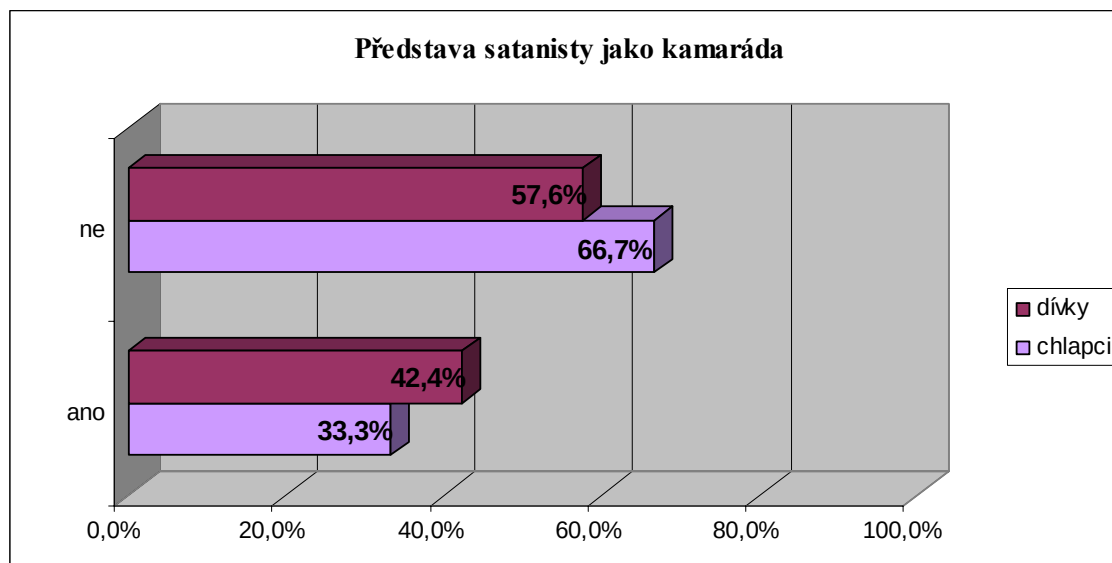
Graf 25: Odpovědi respondentů na otázku č. 26 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 25 zobrazuje výsledky k otázce č. 26 „Cítíš soucit s těmito lidmi, když je potkáš na ulici?“. Tato otázka zjišťuje zda respondenti cítí soucit se satanisty. Na tuto otázku odpovědělo 51 dívek (86, 4 %) a 40 chlapců (88, 9 %) „ne“. „Ano“ odpovědělo 8 dívek (13, 6 %) a 5 chlapců (11, 1 %).

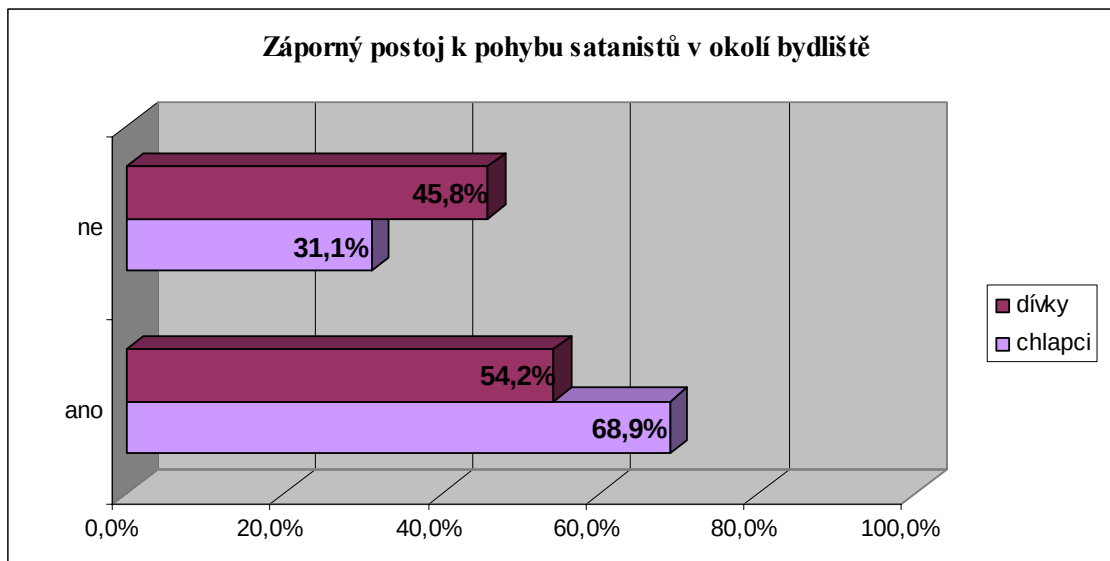
Graf 26: Odpovědi respondentů na otázku č. 27 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní zdroj

Otázka č. 27 „Dokážeš si představit takového člověka jako svého kamaráda?“ zjišťovala postoj respondentů k satanistům. 34 dívek (57, 6 %) a 30 chlapců (66, 7 %) si satanistu nedokáže představit jako svého kamaráda. 25 dívek (42, 4 %) a 15 chlapců (33, 3 %) si satanistu jako svého kamaráda představit dokáže.

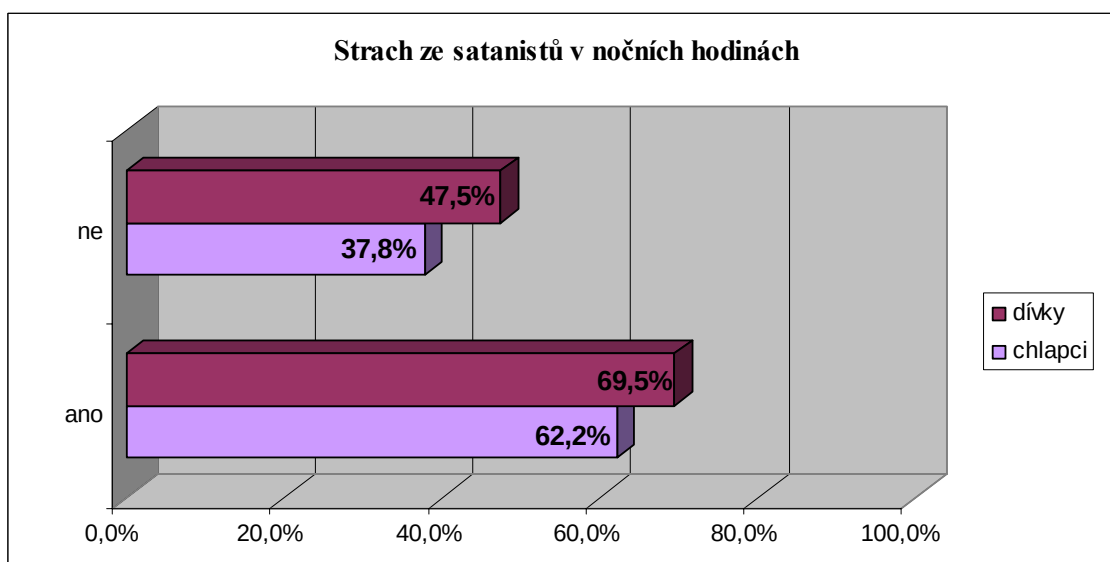
Graf 27: Odpovědi respondentů na otázku č. 28 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 28 „Kdyby se někdo takový pohyboval v blízkosti Tvého domu, vadilo by Ti to?“ odpovědělo 27 dívek (45, 8 %) a 14 chlapců (31, 1 %), že by nechtěli satanisty ve své blízkosti. 32 dívkám (54, 2 %) a 31 chlapcům (68, 9 %) by nevadilo mít v blízkosti takové lidi.

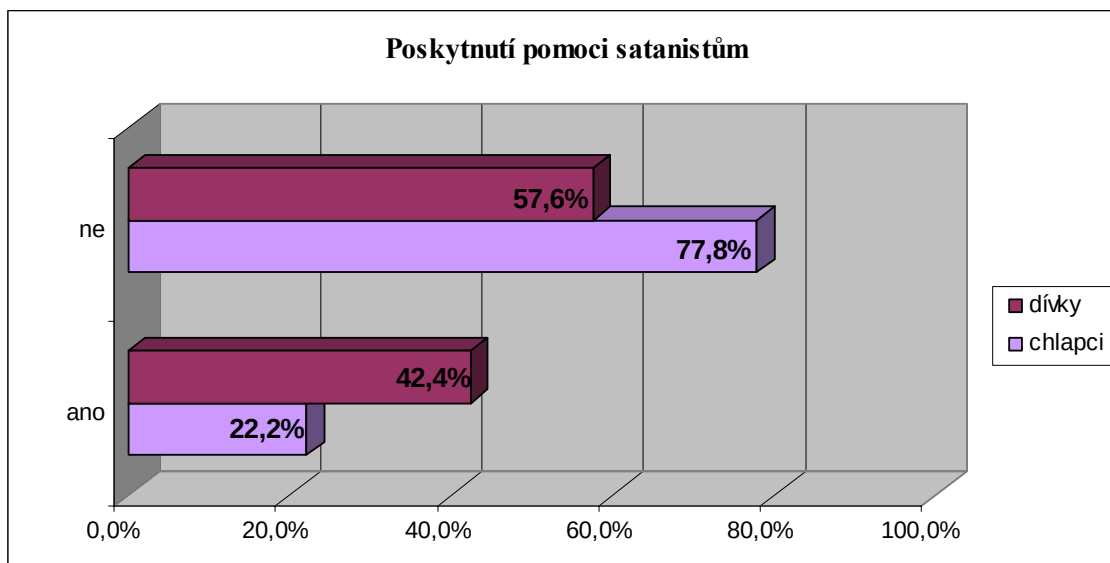
Graf 28: Odpovědi respondentů na otázku č. 29 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

V grafu č. 28 jsou zobrazeny výsledky odpovědí respondentů na otázku „Kdybys potkal/a tyto lidi na ulici v noci, měl/a by jsi strach?“ (satanisté, pozn. autora). Na tuto otázku odpovídalo „ne“ 18 dívek (47, 5 %) a 17 chlapců (37, 8 %). „Ano“ odpovídalo 41 dívek (69, 5 %) a 28 chlapců (62, 2 %).

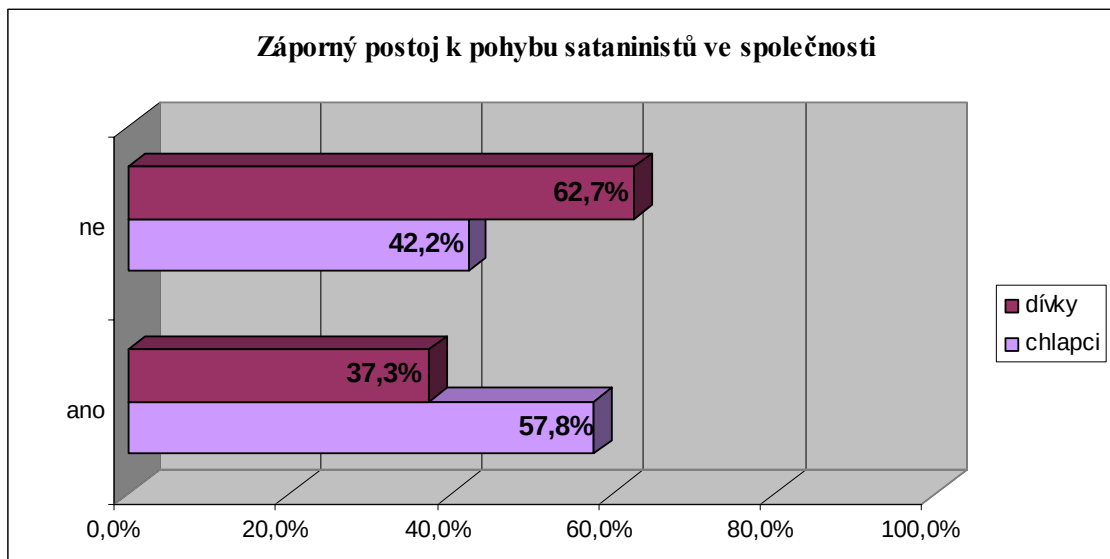
Graf 29: Odpovědi respondentů na otázku č. 30 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 30 „Kdyby Tě někdo takový na ulici požádal o pomoc, pomohl/a by jsi mu?“ zjišťovala mezi respondenty zda by pomohli satanistům, kdyby je požádali o pomoc. Pomohlo by 25 dívek (42, 4 %) a 10 chlapců (22, 2 %). Satanistům by nepomohlo 34 dívek (57, 6 %) a 35 chlapců (77, 8 %).

Graf 30: Odpovědi respondentů na otázku č. 31 (uvedeno v %)

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 31 „Vadí Ti, že se tyto lidé pohybují v naší společnosti?“ 37 dívkám (62, 7 %) a 19 chlapcům (42, 2 %) satanisté nevadí. 22 dívek (37, 3 %) a 26 chlapců (57, 8 %) na tuto otázku odpovědělo, že jim satanisté ve společnosti vadí.

Tabulka č. 4: Odpověď respondentů na otevřenou otázku č. 32

Co si myslíš o satanistech	muži	v %	ženy	v %
nevím, nemám názor	17	37,8%	17	28,8%
chtějí se zviditelnit	10	22,2%	8	13,6%
mám strach, děsí mě, nelíbí se mi	9	20,0%	15	25,4%
nevadí mi je to jejich věc	5	11,1%	17	28,8%
hlavní problém drogy a alkohol	4	8,9%	0	0,0%
sympatizují s nimi	0	0,0%	2	3,4%
Celkem	45	100,0%	59	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

V otevřené otázce č. 32 „Co si myslíš o této skupině lidí?“ jsem se respondentů ptala co si myslí o satanistech. V tabulce č. 4 jsou zobrazeny kategorie odpovědí. „Nevím, nemám názor“ takto odpovídalo 17 chlapců (37, 8 %) a 17 dívek (28, 8 %). Druhá kategorie zahrnuje odpovědi, kde respondenti vyjadřovali názor, že se tato náboženská menšina chce zviditelnit, uvedu proto příklad odpovědi respondentky

„Řekla bych, že se tyto lidé musí nudit, když se takto oblékají a chovají“. Takto odpovídalo 10 chlapců (22, 2 %) a 8 dívek (13, 6 %). Dále respondenti ve svých odpovědích sdělovali, že z této skupiny mají strach a že je tato skupina děsí. Strach satanisti nahání 9 chlapcům (20 %) a 15 dívkám (25, 4 %). „Nevadí mi je to jejich věc“ takto odpovídalo 5 chlapců (11, 1 %) a 17 dívek (28, 8 %), pro názornost uvádím odpověď respondentky „Každý má právo uznávat určitý životní styl a mně do toho nic není je to jejich rozhodnutí a proto říkám proč ne“. 4 chlapci (8, 9 %) se ve svých odpovědích zmiňují o problematice návykových látek. 2 dívky (3, 4 %) s touto skupinou sympatizují. „Jsou to lidé, kteří se umí bavit, žijí si vlastní život, líbí se mi“ takto odpovídala respondentka, jejíž odpověď patří do poslední kategorie.

5 DISKUSE

Cílem mé bakalářské práce bylo zmapovat postoje žáků 7. a 8. tříd základních škol k vybraným minoritám (homosexuální menšině, marginalizované menšině bezdomovců, náboženské menšině satanistů a subkultuře EMO) v České republice (v okrese Žďár nad Sázavou), s diferenciací dle pohlaví.

V teoretické části jsem u většiny minorit stručně popsala vývoj postojů společnosti k jednotlivým minoritám. Výjimkou je subkultura EMO u které nelze zmapovat vývoj postojů, jelikož u této skupiny nebyly provedeny relevantní výzkumy na to, aby se dal spolehlivě tento vývoj popsat. Teoretická část vycházela z dostupné literatury a výzkumů, které jsou uvedeny v kapitole Seznam použitých zdrojů.

Ve výzkumné části jsem pracovala s anonymně vyplněnými dotazníky jež vyplnilo 104 respondentů (blíže popsáno v kapitole Metodika). Pro hlubší doplnění šetření bylo provedeno 6 rozhovorů u vybraných respondentů (rozhovory jsou uvedeny v Příloze č. 2). Před vlastním výzkumem byly stanoveny hypotézy, jejichž potvrzení nebo vyvrácení uvádím v této kapitole.

H1: Chlapci a dívky výzkumného vzorku vykazují vyšší míru soucitu k bezdomovcům oproti ostatním popisovaným skupinám.

Tato hypotéza byla potvrzena. V otázkách č. 2, 10, 18, 26 (viz Příloha č. 1) byla respondentům pokládána otázka „Cítíš soucit s těmito lidmi, když je potkáš na ulici?“. Tato otázka se ptala na soucit k jednotlivým minoritám (marginalizovanou menšinu bezdomovců, homosexuální menšinu, subkulturu EMO a náboženskou menšinu satanistů).

Nejvíce respondentů kladně odpovědělo na tuto otázku v případě soucitu k bezdomovcům a to 66,1 % dívek (39 dívek) a 46,7 % chlapců (21 chlapců). Soucit k homosexuálům cítí 25, 4 % dívek (15 dívek) a 13, 3 % chlapců (6 chlapců). 25, 4 % dívek (15 dívek) a 20 % chlapců (9 chlapců) cítí soucit se členy subkultury EMO. Nejmenší míru soucitu vykazují respondenti k satanistům a to 13, 6 % dívek (8 dívek) a 11, 1 % chlapců (5 chlapců).

V rozhovorech (viz Příloze č. 2) byla respondentům pokládána otázka „Cítíš soucit s bezdomovci? (zdůvodni)“. Tato otázka zjišťovala, proč respondenti

s bezdomovci cítí soucit. Čtyři z šesti respondentů na tuto otázku odpovědělo „ano“ a dále toto tvrzení zdůvodnili. Respondent č. 1 (chlapec) se k této otázce vyjádřil *„Ano, nechtěl bych být na jejich místě a vždy, když nějakého vidím, představuji si, jaký se za tím skrývá příběh. Na druhou stranu si myslím, že pokud člověk chce a nevzdá se tak takhle skončit nemusí.“* Respondent č. 3 (dívka) se k této otázce vyjádřil *„Je mi jich líto, když je vidím, že jsou na ulici.“* Respondent č. 5 (dívka) se vyjádřil *„Ano je mi jich líto. Jsou to chudáci, že skončili na ulici.“* Respondent č. 6 (dívka) se vyjádřil podobným způsobem *„Ano jsou to chudáci, někteří si za to můžou sami, ale je mi jich líto.“* Z rozhovorů i dotazníků je zřejmé, že více soucitu vykazují dívky oproti chlapcům cílového souboru.

Zajímavé je porovnat odpovědi respondentů, kteří při rozhovoru odpovídali „ano“ na otázku zda cítí soucit s bezdomovci, s otázkou, která jim byla pokládána jako otázka č. 6 a to „Co si myslíš o bezdomovcích? Proč?“. Odpovědi jsou následující *„Jsou to taky lidé, jen k nim osud nebyl nakloněn. Mnoho z nich si za svoji situaci může samo. (Odvrátí se od rodiny k alkoholu, gamblerství)“* (respondent č. 1), *„Jsou nechutní, válí se po ulicích a ani se neumyjou.“* (respondent č. 3), *„Je mi jich líto, že tak dopadli, ale vadí mi, že se válí na ulici.“* (respondent č. 5) a poslední odpověď *„Na jedné straně jsou to chudáci na druhé straně si za svoji situaci můžou sami i přes toto je mi jich líto.“* (respondent č. 6). Zajímavé je, že respondenti cítí s bezdomovci soucit a i přes to si o nich myslí, že si za svoji situaci mohou sami. Zmiňují i problematiku alkoholu, gamblerství a jiné.

Výzkumná zpráva Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie říká, že dle výzkumů veřejného mínění je bezdomovectví spojeno s mnoha negativními stereotypy, např. s kriminalitou, tuláctvím, alkoholismem, duševními i tělesnými chorobami. Současně většina spoluobčanů cítí vůči bezdomovcům soucit. (38) Tato skutečnost potvrzuje, že společnost vykazuje v průzkumu veřejného mínění s bezdomovci soucit stejně jako respondenti cílového souboru této bakalářské práce.

H2: Více než 50 % dívek výzkumného vzorku vykazuje kladný postoj k homosexuálně orientovaným jedincům.

V dotazníkovém šetření byly respondentům pokládány otázky „Dokážeš si představit takového člověka jako svého kamaráda?“, „Kdyby Tě někdo takový na ulici požádal o pomoc, pomohl/a by jsi mu?“ a otázka „Vadí ti, že se tito lidé pohybují v naší společnosti?“ . Předmětem těchto otázek byli homosexuálně orientovaní jedinci, na podkladě těchto otázek byl zjišťován kladný postoj respondentů k homosexuálům.

Na otázku zda by si dokázaly respondentky představit homosexuálně orientované jedince za kamaráda, odpovědělo kladně 66, 1 % (39 dívek). Pomocnou ruku by podalo 74, 6 % (44 dívek). 89, 8 % (53 dívkám) respondentek nevadí, že se homosexuálové pohybují v naší společnosti. Z těchto odpovědí, které přesahují hranici 50 % vyplývá, že respondentky cílového souboru vykazují kladný postoj k homosexuálně orientovaným jedincům. **Hypotéza byla tedy potvrzena.**

Během rozhovorů byla respondentům pokládána otázka „Jak by jsi reagoval/a, kdyby se ti tvůj blízký svěřil, že je homosexuál?“ dívky cílového souboru odpovídaly následovně „*Měla jsem takového kamaráda a byl super.*“ (respondent č. 2), „*Promluvila bych si sním. Nevadilo by mi to.*“ (respondent č. 3), „*Nevadilo by mi to. Ať si má rád koho chce.*“ (respondent č. 5), „*Vůbec bych ho neodsoudila. Nevadí mi, že má člověk rád jiného člověka stejného pohlaví.*“ (respondent č. 6). I tyto odpovědi potvrzují hypotézu č. 2.

Výzkum, který byl uskutečněn v roce 2007 s názvem Rovnost je cool! byl realizován v rámci Evropského roku rovných příležitostí pro všechny. Z výsledků vyplývá, že gayové jsou respondenty vnímáni negativněji než lesby. Dívky vykazují více tolerance vůči lesbám a gayům, oproti chlapcům. (14)

Jak již bylo zmíněno, z výsledků výzkumu Rovnost je cool! vyplývá, že respondenti hodnotí gaye negativněji než lesby. Tyto výsledky podporuje i výzkum této bakalářské práce. V rozhovorech s chlapci cílového souboru se na otázku „Jak se stavíš k lesbám a ke gayům? Proč?“ vyjádřili „*Lesbičky mi nevadí, ale gaye nemusím nepřijde mi to normální. Přece jen ženy k sobě mají vždy bližší vztahy než muži.*“

(respondent č. 1) a „*Lesby se mi líbí, ale gayové jsou mi odporní. Mám blbej pocit, že by to na mě gayové zkusili.*“ (respondent č. 4). Dívky cílového souboru se k této otázce vyjádřily „*Jsou v pohodě, nevadí mi, vůbec je neřeším.*“ (respondent č. 2), „*Dobře. Nevadí mi. Jsou neškodní.*“ (respondent č. 3), „*Ani lesby ani gayové mi nevadí. Jsou to lidé jako my.*“ (respondent č. 5) a poslední dívka odpověděla „*Nevadí mi ani lesby ani gayové. Myslím, že jsou to lidé jako my ostatní.*“ (respondent č. 6). Z těchto odpovědí vyplývá, že ke gayům je vykazována nižší tolerance než k lesbám a zároveň je i očividné, že dívky vykazují více tolerance k homosexuálům oproti chlapcům cílového souboru. Více tolerance ze strany dívek ukazuje i otázka z dotazníkového šetření č. 15 „*Vadí ti, že se tito lidé pohybují v naší společnosti?*“ (homosexuálně orientovaný jedinci). 53 dívkám (89, 8 %) a 30 chlapcům (66, 7 %) homosexuálové nevadí. 6 dívkám (10, 2 %) a 15 (33, 3 %) chlapcům homosexuálové vadí.

H3: Více než 50 % dívek výzkumnému vzorku vykazuje kladný postoj k subkultuře EMO.

Pro tuto hypotézu byla stanovena hranice 50 %, dále jsem si pro tuto hypotézu zvolila tři otázky z dotazníkového šetření a to otázky č. 19, 20, 23. Tyto otázky jsou zaměřeny na subkulturu EMO. Otázka č. 19 zní „*Dokážeš si představit takového člověka jako svého kamaráda?*“ 71, 2 % dívek (42 dívek) si dokáže předsadit člena subkultury EMO jako svého kamaráda.

Otázka č. 20 „*Kdyby se někdo takový pohyboval v blízkosti Tvého domu, vadilo by Ti to?*“ na tuto otázku odpovídalo 78 % dívek (46 dívek), že by jim nevadilo mít člena subkultury EMO ve svém okolí. 84, 7 % dívek (50 dívek) odpovědělo „*ne*“ na otázku č. 23 „*Vadí Ti, že se tyto lidé pohybují v naší společnosti?*“. Z odpovědi respondentek je zřejmé, že více než 50 % dívek vykazuje kladný postoj k členům subkultury EMO. **Tato hypotéza byla potvrzena.**

Zajímavým faktem, ke kterému jsem během výzkumu došla je skutečnost, že respondenti, a to převážně dívky cílového souboru, vykazují strach z bezdomovců a to v 84, 7 % (50 dívek) a i přes tuto skutečnost by pomohly bezdomovcům, pokud by je o to požádali a to v 52, 5 % (31 dívek).

Výzkumná studie Sebepoškozování v adolescenci: kontext reálného versus virtuálního prostředí a subkultur EMO a gothic uvádí, že větší četnost sebepoškozování u vyznavačů subkultury EMO může souviset s touhou odlišit se nebo odpoutat se od problémů např. s rodinou či vrstevnickou asociální skupinou. Výzkumný vzorek této studie tvořilo 9 osob z řad členů subkultury EMO, což není plně směrodatné. Závěr této zprávy říká, že vyznavači stylu EMO popírají, že by sebepoškozování bylo nedílnou součástí této subkultury nebo dokonce podmiňujícím faktorem pro její vyznávání. (24) Překvapivé ovšem je, že respondenti této bakalářské práce často zmiňují, že problematika sebepoškozování k tomuto stylu patří. Pro názornost uvádím odpověď respondenta č. 4, který při rozhovoru odpověděl na otázku „Co si myslíš o tomto stylu a lidech uznávající tento styl? Proč?“ (otázka se vztahovala k subkultuře EMO) odpověděl „*Nechápu proč se řežou a jsou pořád depresivní. Tenhle styl je děsnej.*“. Důvod proč se o tématu sebepoškozování v případě členů subkultury EMO zmiňují je ten, že styl EMO nebyl doposud nijak zvlášť popsán a zmapován, tento fakt je celkem překvapivý. Respondenti tento styl spojují se sebepoškozováním a nemyslím si, že tímto předsudkem trpí jen respondenti, ale dovolím si tvrdit, že i širší veřejnost.

V otázce, která se vztahovala k satanismu, respondenti cílového souboru neidentifikovali z obrázku č. 4 (v Příloze č. 1) satanisty kromě jedné dívky. Znamená to, že by respondenti na ulici satanisty nepoznali. I přes skutečnost, že respondenti kromě jedné dívky satanisty nepoznali, pociťují vůči satanistům strach a to 69, 5 % dívek (41 dívek) a 62, 2 % chlapců (28 chlapců).

Při srovnání výsledků této bakalářské práce s bakalářskou prací na téma: Postoje vůči etnickým a národnostním menšinám, byly porovnány postoje žáků 7. a 8. tříd základních škol na Žďársku a Strakonicku. Bakalářská práce na téma Postoje vůči etnickým a národnostním menšinám monitorovala postoje k Vietnamcům, Romům, Ukrajincům a Američanům. Výzkumný vzorek této práce činil 139 respondentů (74 dívek a 65 chlapců). Dotazníkové šetření této práce obsahovalo otázky „Vzal/a by si je k sobě do party?“ (Vietnamce, Romy, Ukrajince, Američany). Tyto otázky byly komparovány s otázkami z dotazníkového šetření této bakalářské práce „Dokážeš si

představit takového člověka jako svého kamaráda?“ (bezdomovce, homosexuála, člena subkultury EMO, satanistu). Z výsledků obou prací vyplývá, že žáci 7. a 8. tříd základních škol by si dokázalo představit jako člena své party nebo kamaráda Američana a to v 66 %. 65 % respondentů by chtělo do party Vietnamce, člena subkultury EMO si dokáže v partě představit 63, 5 % respondentů. 53, 8 % respondentů by se chtělo kamarádit s homosexuálně orientovanými jedinci, Ukrajince zvolilo 43 % respondentů, satanistu jako kamaráda by si dokázalo představit 38, 5 % respondentů. Bezdomovce za kamaráda by chtělo 19, 2 % dotazovaných a poslední místo obsadili Romové. Roma jako kamaráda nebo člena party si dokáže představit 19 % dotazovaných respondentů.

Pokud porovnáme tyto výzkumy, je zřejmé, že méně odmítavě se zkoumaný vzorek respondentů staví k Američanům, Vietnamcům, subkultuře EMO a homosexuálům, než k Ukrajincům, satanistům, bezdomovcům a Romům. Tyto výsledky korespondují s postoji většinové společnosti. Pro názornost uvádím několik výroků respondentů u rozhovorů, kde své odpovědi zdůvodňují .

„Jsou schopní, pracovití, ale jsou to mafiáni“ (Ukrajinci).

„Lidi co uctívají satana jako boha. Je to hnus.“ (satanisti- respondent č. 3)

„Nechceme je v naší společnosti, pijou, jsou na nádražích, obsazují lavičky a člověk si nemá ani kam sednout a navíc v noci se jich celkem bojím.“ (bezdomovci-respondent č. 2)

„Rozhodně bych jim nepomohla, protože se jich bojím a jsou mi nepříjemní, nemám je ráda už jenom kvůli jejich chování.“ (Romové). (37)

6 ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo zmapovat postoje žáků 7. a 8. tříd základních škol k vybraným minoritám (marginalizované menšině bezdomovců, homosexuální menšině, subkultuře EMO a náboženské menšině satanistů) v České republice (na vzorku okresu Žďár nad Sázavou), s diferenciací dle pohlaví. Dle výsledků této bakalářské práce lze říci, že obecně největší soucit z uvedených skupin vzbuzuje minorita bezdomovců, nadpoloviční většina respondentek vykazuje kladný postoj k vybrané minoritě homosexuálů a subkultuře EMO. Data získaná z dotazníkového šetření a z rozhovorů potvrdila hypotézu č. 1, hypotézu č. 2 a hypotézu č. 3. Cílu vymezeného na počátku výzkumu bylo dosaženo.

Výsledky této práce můžeme pokládat za zarážející ve společnosti, která se poslední desetiletí zaměřuje na integraci minorit a jejich akceptaci. Navíc výzkumný vzorek respondentů ve věkové skupině 12-14 let by podle mého názoru měl vykazovat ještě vyšší míru tolerance, která by se u této věkové skupiny dala předpokládat. Další možností jak lze vysvětlit výsledky výzkumu je věk rodičů těchto dětí. Jedná se o generaci, která vyrůstala v době totality, kdy byl postoj k minoritám velmi rezervovaný až odmítavý. Za výsledky můžeme tedy vidět i vliv výchovy.

Ke zlepšení aktuálního stavu postojů by bylo dle mého názoru vhodné klást mnohem větší důraz na informovanost adolescentů. Témata, jako je multikulturní výchova, marginalizované skupiny v naší společnosti a další minoritní skupiny, ať již naši společnost viditelně obohacují či nikoliv jsou, dle mého názoru, odsouvána do pozadí.

Právě v dnešní rozvíjející se multikulturní společnosti jsou tato témata bezesporu aktuální a potřeba informovanosti neustále poroste. Zajímavých minoritních skupin je nepřeberné množství, které již bohužel přesahuje rámec této bakalářské práce a proto se domnívám, že je to velmi zajímavé otevřené téma pro další zpracování.

Přínos své práce spatřuji v zjištění reálných postojů dotazovaných respondentů k vybraným minoritám. Výsledky práce by mohly sloužit jako zdroj informací pro zvýšení povědomí o této problematice, práce by mohla být využita jako zpětná vazba pro odbornou a zainteresovanou veřejnost. Již během výzkumu mne ředitelé základních

škol požádali o zaslání výsledků mé bakalářské práce a doufám, že jim tyto informace poslouží. Věřím, že výsledky práce využijí i studenti či absolventi Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- (1) ATKINSON, R. L. *Psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 752 s. ISBN 80- 7178- 640- 3.
- (2) AUTOR NEZNÁMÝ. *Český statistický úřad* [online]. 1. 3. 2001, poslední revize 15.5. 2009 [cit. 2010- 03- 17]. Dostupné z: <[http://www.jihlava.czso.cz/xj/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_okresu_zdar_nad_sazavou/\\$File/615m01.jpg](http://www.jihlava.czso.cz/xj/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_okresu_zdar_nad_sazavou/$File/615m01.jpg)>.
- (3) AUTOR OBRÁZKU NEZNÁMÝ. *DiZi poradna* [online]. poslední revize 2008 [cit. 2009- 10- 28]. Dostupné z: <<http://www.navod.net/lesby.jpg>>.
- (4) AUTOR OBRÁZKU NEZNÁMÝ. *O Satanistickom rohatom geste* [online]. [cit. 2009- 10- 28]. Dostupné z: <<http://www.rohategesto.yw.sk/mr2.jpg>>.
- (5) AUTOR OBRÁZKU NEZNÁMÝ. *Paprinka.blog.cz/0910* [online]. poslední revize 2009 [cit. 2009- 10- 28]. Dostupné z: <http://images.yodibujo.es/_uploads/membres/articles/20080835/le5pf_normal_emo-girl-15.jpg>.
- (6) AUTOR OBRÁZKU NEZNÁMÝ. *PicPoke* [online]. poslední revize 2009 [cit. 2009- 10- 28]. Dostupné z: <http://i240.photobucket.com/albums/ff32/I_Love_you_2_06/emo-boy.jpg>.
- (7) AUTOR OBRÁZKU NEZNÁMÝ. *Spiegel online panorama* [online]. Poslední revize 2009 [cit. 2009- 10- 28]. Dostupné z: <<http://www.spiegel.de/img/0,1020,118715,00.jpg>>.

- (8) BÁRTLOVÁ, S. *Sociální patologie*. 1. vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků, 1998. 53 s. ISBN 80- 7013- 259- 0.
- (9) BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. *Nebezpečí sekt*. 1. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002. 239 s. ISBN 80- 86568- 07- 5.
- (10) BLEY, S., BURKART, M., FEIEREIS, K. *Malý slovník sekt: sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví*. [1. vyd.] Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. 143 s. ISBN 80- 7192- 246- 3.
- (11) BOLDIŠ, P. Bibliografická citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690- 2: Část 2- Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů. Verze 3.0 (2004). Poslední aktualizace 11. 11. 2004. Dostupné z: <<http://www.boldis.cz/citace/citace2.pdf>>.
- (12) BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ- MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví?* 1. vyd. Praha: Scientia medica, 1992. 124 s. ISBN 80- 85526- 03- 4.
- (13) ČERNÁ, A., ŠMAHEL, D. Sebepoškozování v adolescenci: kontext reálného versus virtuálního prostředí a subkultur Emo a Gothic. *E-psychologie* [online]. 2009, roč. 3, č. 4, [cit. 2010- 02- 27]. Dostupné z: <<http://e-psycholog.eu/pdf/cernaetal.pdf>>.
- (14) ČLOVĚK V TÍSNI. *Rovnost je cool!*: výzkumná zpráva [online]. Praha: Výzkumná agentura NMS. 2007. [cit. 2010- 02- 14]. Dostupné z: <<http://www.pinf.cz/download/pdf/106.pdf>>.
- (15) HARTL, P., HARTLOVA, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 776 s. ISBN 80- 7178- 303- X.

- (16) HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Portál: Praha, 2005. 408 s. ISBN 80- 7367- 040- 2.
- (17) HRADECKÁ, V., HRADECKÝ, I. *Bezdomovectví- extrémní vyloučení*. [1. vyd.] Naděje: Praha, 1996. 107 s. ISBN 80- 902292- 0- 4.
- (18) ISIFA. Autor obrázku. *Super.cz* [online]. 25. 10. 2009, , poslední revize 2009 [cit. 2009- 10- 28]. Dostupné z: <<http://media.super.cz/102/141024-350x262-v50i7.jpg>>.
- (19) JANDOUREK, J. *Průvodce sociologií*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 2008. 208 s. ISBN 978- 80- 247- 2397- 6.
- (20) JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. 288 s. ISBN 978- 80- 7367- 269- 0.
- (21) JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. 218 s. ISBN 80- 7184- 954- 5.
- (22) KAJANOVÁ, A. Subkultury, extremistická hnutí. In *Sociální práce s etnickými a menšinovými skupinami: Etnické, marginální a rizikové skupiny*. 1. vyd. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta, 2009. 104 s. ISBN 978- 80- 7394- 181- 9.
- (23) LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie 2. aktualizované vydání*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 368 s. ISBN 80- 247- 1284- 9.

- (24) MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80- 7367- 002-X.
- (25) NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Akademie věd České republiky, 2000. 287 s. ISBN 80- 200- 0690-7.
- (26) NAKONEČNÝ, M. *Úvod do psychologie*. 1. vyd. Praha: Akademie věd České republiky, 2003. 507 s. ISBN 80- 200- 0993- 0.
- (27) PODUŠEL, VOJTĚCH. Autor obrázku. *Deník.cz* [online]. 14.3.2008, poslední revize 2008 [cit. 2009- 10- 28]. Dostupné z: <http://mm.denik.cz/61/66/bezdomovci20080314_denik_clanek_solo.jpg>.
- (28) POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A. *Prevence sociálně patologických jevů: Manuál praxe*. 2. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2001. 110 s. ISBN 80- 86568- 03- 2.
- (29) PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. 1. vyd. Triton: Praha, 2008. 93 s. ISBN 978- 80- 7387- 100- 0.
- (30) PRŮCHA, J. *Interkulturní psychologie: sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 200 s. ISBN 80- 7178- 885- 6.
- (31) *První Česko-Slovenský Chrám Církve Satanovy* [online]. 2008, poslední revize 22. února 2010 [cit. 2010- 03- 03]. Dostupné z: <<http://www.cirkevsatanova.com/home.htm>>.
- (32) PUNCH, K., F. *Základy kvantitativního šetření*. 1. vyd. Portál: Praha, 2008. 152 s. ISBN 978- 80- 7367- 381- 9.

- (33) REZKOVÁ, M. *Naše společnost 2003: výzkumná zpráva* [online]. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR. 2003. [cit. 2010- 02- 15]. Dostupné z: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100199s_ov30324.pdf>.
- (34) SPINDELBÖCK, J. Mravní posouzení homosexuality: Morální- historické poznámky ke křesťanskému stanovisku. In *Homosexualita z katolického pohledu*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2003. 161- 182 s.
- (35) STRAKOVÁ, NAĎA. Autor obrázku. *Aktuálně.cz* [online]. 21.1.2009, poslední revize 2009 [cit. 2009- 10- 28]. Dostupné z: <<http://img.aktualne.centrum.cz/174/81/1748186-bezdomovci.jpg>>.
- (36) SUCHÁNEK, M. Satanismus jako hrozba pro vnitřní bezpečnost? *Rexter* [online]. 2003, č. 1. aktualizováno 6. února 2010. [cit. 2010- 03- 03]. Dostupné z: <<http://www.rexter.cz/satanismus-jako-hrozba-pro-vnitri-bezpecnost/2003/05/01/>>. ISSN 1214- 7737.
- (37) SVOBODOVÁ, K. *Postoje vůči etnickým a národnostním menšinám*. České Budějovice: Jihočeská univerzita. Zdravotně sociální fakulta. Katedra sociální práce a sociální politik, 2010. 96 s. 4 s. příloh. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Alena Kajanová.
- (38) ŠTĚCHOVÁ, M., LUPTÁKOVÁ, M., KOPOLDOVÁ, B. *Bezdomovcetví a bezdomovci z pohledu kriminologie: výzkumná zpráva* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 2008. [cit. 2010- 02- 20]. Dostupné z: <<http://www.ok.cz/iksp/docs/344.pdf>>.

- (39) ŠUSTR, J. Emo styl jako subkultura? *Rodina a škola* [online]. 2009, č. 5. aktualizováno 5. března 2010. [cit. 2010- 03- 05]. Dostupné z: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=27731>>.
- (40) VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie 1. dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008. 467 s. ISBN 978- 80- 246- 0956- 0.
- (41) VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. 356 s. ISBN 80- 246- 0841- 3.
- (42) VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80- 7178- 798- 1.
- (43) VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie 2: přepracované a rozšířené vydání*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 2008. 408 s. ISBN 978- 80- 247- 1428- 8.

8 KLÍČOVÁ SLOVA

postoje

homosexuálové

bezdomovci

subkultura EMO

satanisté

9 PŘÍLOHY

9.1 Příloha č. 1: Výzkumný dotazník

9.2 Příloha č. 2: Výzkumné rozhovory

9.3 Příloha č. 3: Mapa č. 1

Příloha č. 1: Výzkumný dotazník

Zdroj: vlastní výzkum doplněn obrázky

Věk:.....

Třída:.....

Pohlaví: muž - žena

Obrázek č. 1

Zdroj: <<http://img.aktualne.centrum.cz/174/81/1748186-bezdomovci.jpg>> (35)

Zdroj: <http://mm.denik.cz/61/66/bezdomovci20080314_denik_clanek_solo.jpg> (27)

1. Co je na obrázku za menšinu? (vypiš)

.....

2. Cítíš soucit s těmito lidmi, když je potkáš na ulici?

☐ ano

☐ ne

3. Dokážeš si představit takového člověka jako svého kamaráda?

☐ ano

☐ ne

4. Kdyby se někdo takový pohyboval v blízkosti Tvého domu, vadilo by Ti to?

☐ ano

☐ ne

5. Kdybys potkal/a tyto lidi na ulici v noci, měl/a bys strach?

☐ ano

☐ ne

6. Kdyby Tě někdo takový na ulici požádal o pomoc, pomohl/a by jsi mu?

- ☐ ano
- ☐ ne

7. Vadí Ti, že se tyto lidé pohybují v naší společnosti?

- ☐ ano
- ☐ ne

8. Co si myslíš o této skupině lidí? (napiš dvě, tři věty)

.....

.....

Obrázek č. 2

Zdroj: <<http://www.navod.net/lesby.jpg>> (3)

Zdroj: <<http://media.super.cz/102/141024-350x262-v50i7.jpg>> (18)

9. Co je na obrázku za menšinu? (vypiš)

.....

10. Cítíš soucit s těmito lidmi, když je potkáš na ulici?

- ☐ ano
- ☐ ne

11. Dokážeš si představit takového člověka jako svého kamaráda?

- ☐ ano
- ☐ ne

12. Kdyby se někdo takový pohyboval v blízkosti Tvého domu, vadilo by Ti to?

- ☐ ano
- ☐ ne

13. Kdybys potkal/a tyto lidi na ulici v noci, měl/a bys strach?

- ☐ ano
- ☐ ne

14. Kdyby Tě někdo takový na ulici požádal o pomoc, pomohl/a by jsi mu?

- ☐ ano
- ☐ ne

15. Vadí Ti, že se tyto lidé pohybují v naší společnosti?

- ☐ ano
- ☐ ne

16. Co si myslíš o této skupině lidí? (napiš dvě, tři věty)

.....

.....

Obrázek č. 3

Zdroj: <http://i240.photobucket.com/albums/ff32/I_Love_you_2_06/emo-boy.jpg> (6)

Zdroj: <http://images.yodibujo.es/uploads/membres/articles/20080835/le5pf_normal_emo-girl-15.jpg> (5)

17. Co je na obrázku za menšinu? (vypiš)

.....

18. Cítíš soucit s těmito lidmi, když je potkáš na ulici?

- ☐ ano
- ☐ ne

19. Dokážeš si představit takového člověka jako svého kamaráda?

- ☐ ano
- ☐ ne

20. Kdyby se někdo takový pohyboval v blízkosti Tvého domu, vadilo by Ti to?

- ☐ ano
- ☐ ne

21. Kdybys potkal/a tyto lidi na ulici v noci, měl/a bys strach?

- ☐ ano
- ☐ ne

22. Kdyby Tě někdo takový na ulici požádal o pomoc, pomohl/a by jsi mu?

- ☐ ano
- ☐ ne

23. Vadí Ti, že se tyto lidé pohybují v naší společnosti?

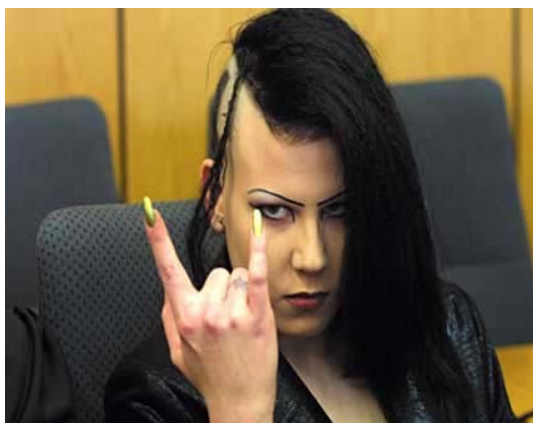
- ☐ ano
- ☐ ne

24. Co si myslíš o této skupině lidí? (napíš dvě, tři věty)

.....

.....

Obrázek č. 4

Zdroj: <<http://www.rohategesto.yw.sk/mr2.jpg>> (4)

Zdroj: <<http://www.spiegel.de/img/0,1020,118715,00.jpg>> (7)

25. Co je na obrázku za menšinu? (vypiš)

.....

26. Cítíš soucit s těmito lidmi, když je potkáš na ulici?

☐ ano

☐ ne

27. Dokážeš si představit takového člověka jako svého kamaráda?

☐ ano

☐ ne

28. Kdyby se někdo takový pohyboval v blízkosti Tvého domu, vadilo by Ti to?

☐ ano

☐ ne

29. Kdybys potkal/a tyto lidi na ulici v noci, měl/a bys strach?

☐ ano

☐ ne

30. Kdyby Tě někdo takový na ulici požádal o pomoc, pomohl/a by jsi mu?

☐ ano

☐ ne

31. Vadí Ti, že se tyto lidé pohybují v naší společnosti?

☐ ano

☐ ne

32. Co si myslíš o této skupině lidí? (napiš dvě, tři věty)

.....

.....

Příloha č. 2: Výzkumné rozhovory

Zdroj: vlastní výzkum

muž- žena (respondent č. 1)

1. Cítíš soucit s bezdomovci? (zdůvodni)

„Ano, nechtěl bych být na jejich místě a vždy, když nějakého vidím představuji si jaký se za tím skrývá příběh. Na druhou stranu si myslím, že pokud člověk chce a nevzdá se tak takhle skončit nemusí.“

2. Kdyby Tě bezdomovec požádal o pomoc, pomohl/a by jsi mu? Jakou formou?

„Záleželo by jakou formu pomoci by chtěl, dát mu peníze mi nepřijde jako dobrý druh pomoci. Spíš bych mu koupil nějaký jídlo nebo daroval oblečení.“

3. Máš nějakou zkušenost s bezdomovci? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Ne nemám žádnou zkušenost.“

4. Z jakého důvodu jsou bezdomovci na ulici?

„Asi proto, že nemají kam jít a chtějí, aby je lidé viděli a litovali je.“

5. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k bezdomovcům? Proč?

„Myslím, že se společnost snaží jim pomoci. Například formou charity a různých organizací.“

6. Co si myslíš o bezdomovcích? Proč?

„Jsou to taky lidé, jen k nim osud nebyl nakloněn. Mnoho z nich si za svoji situaci může samo. (Odvrátí se od rodiny k alkoholu, gamblerství)“

7. V čem jsou odlišní homosexuálové od heterosexuálů (vztah muž- žena)?

„Jde o rozdíl v přitažlivosti člověka, když ho přitahuje stejné pohlaví.“

8. Jak se stavíš k lesbám a ke gayům? Proč?

„Lesbičky mi nevadí ale gaye nemusím nepřijde mi to normální. Přece jen ženy k sobě mají vždy bližší vztahy než muži.“

9. Máš nějakou zkušenost s homosexuály? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Ne, neznám žádného homosexuála.“

10. Jak by jsi reagoval/a, kdyby se Ti tvůj blízký svěřil, že je homosexuál?

„Asi by mi to nevadilo, pokud by mě tím nějak neomezoval.“

11. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k homosexuálům? Proč?

„Podle mého názoru v dnešní době už jsou lidi hodně tolerantní. Jsou povoleny registrovaná partnerství a po přiznání k jiné orientaci na veřejnosti jim nehrozí žádné tresty.“

12. Co si myslíš o homosexuálech? Proč?

„Nemám nic proti nim.“

13. Co je podle Tebe styl EMO?

„Podle mě jsou to lidi, kteří se chtějí nějak odlišit a hledají sami sebe. Hledají něco, co by mohli uznávat a „pro co žít“. EMO podle mě je styl života, kde si mladí lidi oblékáním, hudbou, chováním, vizáží chtějí něco dokázat, asi to, že jsou výjimečný.“

14. Líbí se Ti jejich styl? (oblékání, líčení, účes)

„Ne nelíbí se mi to.“

15. Máš nějakou zkušenost s lidmi uznávající styl EMO? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Ne neznám nikoho takového.“

16. Dokážeš si představit, že by jsi se kamarádil/a a nebo chodil/a s člověkem uznávající styl EMO? Proč?

„Ne, přijdou mi velice zvláštní.“

17. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k lidem uznávající styl EMO? Proč?

„To nedokáži posoudit, ale myslím si, že ne moc kladný. Odlišují se a vizáží odrazují, proto se těžko dají poznat a asi spíš lidé nemají chuť takové lidi poznávat.“

18. Co si myslíš o tomto stylu a lidech uznávající tento styl? Proč?

„Podle mě jsou to lidé, kteří se chtějí nějak odlišit a hledají sami sebe. Hledají něco, co by mohli uznávat a „pro co žít“.“

19. Co je podle Tebe satanismus?

„Myslím si, že v dnešní době je to jen móda jak se odlišit (když někdo řekne jsem satanista tak to zní tajemně).“

20. Máš nějakou zkušenost se satanisty? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Ne, nemám žádnou zkušenost.“

21. Myslíš si, že jsou satanisté nebezpeční?

„Jak kteří, ale asi ano.“

22. Jak by ses zachoval/a, kdyby se Ti tvůj kamarád nebo partner svěřil, že je satanista?

„Nemyslím si, že bych se s takovým člověkem kamarádil, mám s přáteli většinou stejný zájmy a ty satanisté mají určitě jiný.“

23. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k satanistům? Proč?

„Odmítavý. Představují potenciální nebezpečí. Někteří mohou být fanatici.“

24. Co si myslíš o satanistech? Proč?

„Nevím, nikdy jsem se s žádným nesetkal tak, že bych měl čas a chuť se o jeho víře dozvědět více.“

muž- žena (respondent č. 2)

1. Cítíš soucit s bezdomovci? (zdůvodni)

„Ne, myslím, že si za to, jak dopadli můžou sami.“

2. Kdyby Tě bezdomovec požádal o pomoc, pomohl/a by jsi mu? Jakou formou?

„Záleží na tom o co by šlo, umřít na ulici bych ho nenechala, ale peníze jim nedávám.“

3. Máš nějakou zkušenost s bezdomovci? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Jeden po mě chtěl peníze na cigarety, poslala jsem ho do háje. Jsou drzí.“

4. Z jakého důvodu jsou bezdomovci na ulici?

„Nechtějí dělat. Když už se tam někdo dostane nechtěně, dá se přece vždycky dělat něco, aby se z toho dostal.“

5. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k bezdomovcům? Proč?

„Nechceme je v naší společnosti, pijou, jsou na nádražích, obsazují lavičky a člověk si nemá ani kam sednout a navíc v noci se jich celkem bojím.“

6. Co si myslíš o bezdomovcích? Proč?

„Jsou to lidi, co nechtějí pracovat a vyhovuje jim tenhle život. Jen málo z nich je asi opravdu zoufalých, ale pro ty jsou přece azyláky, kde jim můžou pomoci.“

7. V čem jsou odlišní homosexuálové od heterosexuálů (vztah muž- žena)?

„Je to jako když někdo má dlouhé a někdo krátké vlasy. Každý co má rád, ne?“

8. Jak se stavíš k lesbám a ke gayům? Proč?

„Jsou v pohodě, nevadí mi, vůbec je neřeším.“

9. Máš nějakou zkušenost s homosexuály? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Měla jsem kámoše gaye, byl to super kluk.“

10. Jak by jsi reagoval/a, kdyby se Ti tvůj blízký svěřil, že je homosexuál?

„Měla jsem takového kamaráda a byl super.“

11. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k homosexuálům? Proč?

„Jak kdo, někdo je odsuzuje, ale myslím, že spoustě lidí to nevadí.“

12. Co si myslíš o homosexuálech? Proč?

„Jsou v pohodě, nevadí mi, vůbec je neřeším.“

13. Co je podle Tebe styl EMO?

„Ty lidi co nosí černý oblečení a černý vlasy.“

14. Líbí se Ti jejich styl? (oblékání, líčení, účes)

„Ne, je to děs.“

15. Máš nějakou zkušenost s lidmi uznávající styl EMO? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Ne, žádnou, občas je potkám v autobuse.“

16. Dokážeš si představit, že by jsi se kamarádlil/a a nebo chodil/a s člověkem uznávající styl EMO? Proč?

„Nevím, asi by jsme se hodně lišili a nevím jestli bysme měli něco společného.“

17. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k lidem uznávající styl EMO? Proč?

„Asi spíš odmítavý, je to jak nějaký vzdor nevím proti čemu.“

18. Co si myslíš o tomto stylu a lidech uznávající tento styl? Proč?

„Asi chtějí někam patřit, mít kamarády, partu, proto to dělají, kdyby měli kamarády a koníčky, asi by se do toho nepouštěli.“

19. Co je podle Tebe satanismus?

„Vyznávání satana.“

20. Máš nějakou zkušenost se satanisty? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Ne a ani nechci.“

21. Myslíš si, že jsou satanisté nebezpeční?

„Jo, myslím, že jsou to fakt magoři.“

22. Jak by ses zachoval/a, kdyby se Ti tvůj kamarád nebo partner svěřil, že je satanista?

„To bych asi poznala sama, ne? Záleží na tom, jak by se choval dál.“

23. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k satanistům? Proč?

„Asi ne moc pozitivní, myslím, že se jich lidí bojí a já se jim nedivím.“

24. Co si myslíš o satanistech? Proč?

„Myslím, že jsou to asi lidi, kteří takhle řeší nějaký svý problémy, asi doufají, že jim to pomůže..nevím.“

muž- žena (respondent č. 3)

1. Cítíš soucit s bezdomovci? (zdůvodni)

„Je mi jich líto, když je vidím, že jsou na ulici.“

2. Kdyby Tě bezdomovec požádal o pomoc, pomohl/a by jsi mu? Jakou formou? Proč?

„Ano, ale peníze bych mu nedala. Dala bych mu jídlo. Protože všechny peníze bezdomovci propijí místo toho, aby to použili na nějaké potřebné věci jako je jídlo.“

3. Máš nějakou zkušenost s bezdomovci? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Nemám žádnou zkušenost s bezdomovci.“

4. Z jakého důvodu jsou bezdomovci na ulici?

„Nevím, asi proto, že vše propijí a pak nemají peníze na nic.“

5. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k bezdomovcům? Proč?

„Špatný. Váří se na ulici a nic nedělají. Lidi je proto nemají rádi.“

6. Co si myslíš o bezdomovcích? Proč?

„Jsou nechutní, váří se po ulicích a ani se neumyjou.“

7. V čem jsou odlišní homosexuálové od heterosexuálů (vztah muž- žena)?

„Tím jak se chovají. Jaké mají zájmy. Jsou prostě jiní.“

8. Jak se stavíš k lesbám a ke gayům? Proč?

„Dobře. Nevadí mi. Jsou neškodní.“

9. Máš nějakou zkušenost s homosexuály? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Jednoho jsem potkala. Choval se ke mně dobře.“

10. Jak by jsi reagoval/a, kdyby se Ti tvůj blízký svěřil, že je homosexuál?

„Promluvila bych si s ním. Nevadilo by mi to.“

11. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k homosexuálům? Proč?

„Docela dobrý. Asi lepší než dřív. Mají víc práv.“

12. Co si myslíš o homosexuálech? Proč?

„Celkem nic. Beru je v pohodě.“

13. Co je podle Tebe styl EMO?

„Lidi, co chodí oblíklí v černým a jsou zmalovaný. Chcou se zviditelnit.“

14. Líbí se Ti jejich styl? (oblékání, líčení, účes)

„Ne. Hrají si na drsňáky.“

15. Máš nějakou zkušenost s lidmi uznávající styl EMO? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Nemám žádnou zkušenost.“

16. Dokážeš si představit, že by jsi se kamarádil/a a nebo chodil/a s člověkem uznávající styl EMO? Proč?

„Asi jo, ale řekla bych mu ať toho nechá.“

17. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k lidem uznávající styl EMO? Proč?

„Asi nic moc. Protože se oblíkají jen do černý barvy.“

18. Co si myslíš o tomto stylu a lidech uznávající tento styl? Proč?

„Dělají ze sebe drsný.“

19. Co je podle Tebe satanismus?

„Lidi co uctívají satana jako boha. Je to hnus.“

20. Máš nějakou zkušenost se satanisty? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Nemám naštěstí. Nevím co bych měla dělat.“

21. Myslíš si, že jsou satanisté nebezpeční?

„Ano, nahání mi strach.“

22. Jak by ses zachoval/a, kdyby se Ti tvůj kamarád nebo partner svěřil, že je satanista?

„Pěkně by mě naštvál. Rozmluvila bych mu to.“

23. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k satanistům? Proč?

„Špatný, protože ubližují druhým lidem.“

24. Co si myslíš o satanistech? Proč?

„Je to špatný co dělají. Nemám je ráda.“

muž- žena (respondent č. 4)

1. Cítíš soucit s bezdomovci? (zdůvodni)

„Ne necítím soucit. Bezdomovci jsou mi odporní. Za to, že jsou na ulici si můžou sami.“

2. Kdyby Tě bezdomovec požádal o pomoc, pomohl/a by jsi mu? Jakou formou?
„Nic bych mu nedal. Když se dostal na ulici, tak ať si pomůže sám.“

3. Máš nějakou zkušenost s bezdomovci? Jakou? (tvůj pocit, dojem)
„Jo párkrát jsem je viděl na ulici, jak pili krabicový víno a byli opilí. Nemám je rád.“

4. Z jakého důvodu jsou bezdomovci na ulici?
„Můžou si za to sami. Jsou to alkoholici.“

5. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k bezdomovcům? Proč?
„Nevím. Nepřemýšlel jsem o tom. Asi nic moc.“

6. Co si myslíš o bezdomovcích? Proč?
„Nejsou to hodní lidi. Nemám je rád. Můžou si za to sami.“

7. V čem jsou odlišní homosexuálové od heterosexuálů (vztah muž- žena)? Myslíš, že máš dostatek informací na toto téma?
„To že mají rádi stejný pohlaví.“

8. Jak se stavíš k lesbám a ke gayům? Proč?
„Lesby se mi líbí, ale gayové jsou mi odporní. Mám blbej pocit, že by to na mě gayové zkusili.“

9. Máš nějakou zkušenost s homosexuály? Jakou? (tvůj pocit, dojem)
„Ne ani bych nechtěl. Homosexualita je něco nepřírodního.“

10. Jak by jsi reagoval/a, kdyby se Ti tvůj blízký svěřil, že je homosexuál?
„Ukončil bych naše kamarádství. Gaye jako kamaráda nechci.“

11. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k homosexuálům? Proč?
„No asi lepší než byl, když se teď můžou registrovat za partnery.“

12. Co si myslíš o homosexuálech? Proč?
„Jak jsem zmínil nemám homosexuály rád. Je to nepřírodní a odporné.“

13. Co je podle Tebe styl EMO?
„EMO je extrémně mastná ofina. Parta děcek co se nudí.“

14. Líbí se Ti jejich styl? (oblékání, líčení, účes)
„Nelíbí se mi to. Nechápu proč se i kluci malujou. Ani ta jejich hudba se mi nelíbí.“

15. Máš nějakou zkušenost s lidmi uznávající styl EMO? Jakou? (tvůj pocit, dojem)
„Ne, viděl jsem je jenom v televizi.“

16. Dokážeš si představit, že by jsi se kamarádil/a a nebo chodil/a s člověkem uznávající styl EMO? Proč?

„Ani si to nedokážu představit. No asi bych se ho snažil přinutit, aby s tím přestal.“

17. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k lidem uznávající styl EMO? Proč?

„Ani nevím a ani mi to nevadí.“

18. Co si myslíš o tomto stylu a lidech uznávající tento styl? Proč?

„Nechápu proč se řezou a jsou pořád depresivní. Tenhle styl je děsnej.“

19. Co je podle Tebe satanismus?

„Víra v ďábla.“

20. Máš nějakou zkušenost se satanisty? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Osobně ne, ale viděl jsem je v televizi.“

21. Myslíš si, že jsou satanisté nebezpeční?

„No nahánějí strach, ale já se jich nebojím.“

22. Jak by ses zachoval/a, kdyby se Ti tvůj kamarád nebo partner svěřil, že je satanista?

„Asi bych ho nepochválil, ale asi bych se mu to snažil vymluvit.“

23. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k satanistům? Proč?

„Asi špatnej. Nemyslím si, že společnost satanisty uznává.“

24. Co si myslíš o satanistech? Proč?

„Mají zajímavý styl oblékání. Satanistou bych, ale nechtěl být. Poslouchají hroznou hudbu. Nejlepší je hip hop.“

muž- žena (respondent č. 5)

1. Cítíš soucit s bezdomovci? (zdůvodni)

„Ano je mi jich líto. Jsou to chudáci, že skončili na ulici.“

2. Kdyby Tě bezdomovec požádal o pomoc, pomohl/a by jsi mu? Jakou formou?

„Pomohla bych mu. Dala bych mu jídlo a nějaké peníze.“

3. Máš nějakou zkušenost s bezdomovci? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Jo, potkala jsem je v Brně na nádraží a žebrali.“

4. Z jakého důvodu jsou bezdomovci na ulici?

„Asi je opustila rodina a vyhodili je z práce.“

5. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k bezdomovcům? Proč?

„Myslím, že je lidí nemáí moc rádi. Protože se válí na ulici.“

6. Co si myslíš o bezdomovcích? Proč?

„Je mi jich líto, že tak dopadli, ale vadí mi, že se válí na ulici.“

7. V čem jsou odlišní homosexuálové od heterosexuálů (vztah muž- žena)?

„Homosexuálové mají rádi stejné pohlaví. Homosexuálové jsou jiní než my, ale nijak mi nevadí.“

8. Jak se stavíš k lasbám a ke gayům? Proč?

„Ani lesby ani gayové mi nevadí. Jsou to lidé jako my.“

9. Máš nějakou zkušenost s homosexuály? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Mámin známý pracuje jako kadeřník. Je to hodný pán. Přijde mi sympatický.“

10. Jak by jsi reagoval/a, kdyby se Ti tvůj blízký svěřil, že je homosexuál?

„Nevadilo by mi to. Ať si má rád koho chce.“

11. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k homosexuálům? Proč?

„Je to asi lepší než dřív. Můžou se teď i brát tak je to asi dobrý.“

12. Co si myslíš o homosexuálech? Proč?

„Homosexuálové mi nevadí.“

13. Co je podle Tebe styl EMO?

„Jsou to lidé, kteří se nudí a proto se moc malují. Taký jsou hodně citliví a poškozují se.“

14. Líbí se Ti jejich styl? (oblékání, líčení, účes)

„Jo některým to docela sluší.“

15. Máš nějakou zkušenost s lidmi uznávající styl EMO? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„No ani ne moc jsem jich nepotkala.“

16. Dokážeš si představit, že by jsi se kamarádil/a a nebo chodil/a s člověkem uznávající styl EMO? Proč?

„Tak záleží jaký by byl, ale asi ano dovedu.“

17. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k lidem uznávající styl EMO? Proč?

„Já myslím, že docela dobrý. Nejsou nějakí agresivní, tak asi lidem nevadí.“

18. Co si myslíš o tomto stylu a lidech uznávající tento styl? Proč?

„Tak nějakým lidem se tento styl líbí proto se tak oblékají a někdo se nudí a proto chce vypadat jinak.“

19. Co je podle Tebe satanismus?

„To je asi nějaká sekta, která věří v satana.“

20. Máš nějakou zkušenost se satanisty? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Ne žádný satanisty jsem nepotkala a ani bych nechtěla.“

21. Myslíš si, že jsou satanisté nebezpeční?

„Asi jsou. Vypadají hrozně a nahání mi strach.“

22. Jak by ses zachoval/a, kdyby se Ti tvůj kamarád nebo partner svěřil, že je satanista?

„Snažila bych se mu to rozmluvit. Se satanisty nechci mít nic společného.“

23. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k satanistům? Proč?

„Asi je nemají rádi. Já jsem nad tím nikdy nepřemýšlela.“

24. Co si myslíš o satanistech? Proč?

„Je to hloupost věřit v satana. Nemyslím si, že je to normální.“

muž- žena (respondent č. 6)

1. Cítíš soucit s bezdomovci? (zdůvodni)

„Ano jsou to chudáci, někteří si za to můžou sami, ale je mi jich líto.“

2. Kdyby Tě bezdomovec požádal o pomoc, pomohl/a by jsi mu? Jakou formou?

„Asi bych mu pomohla, ale záleželo by co by po mě chtěl. Dala bych mu jídlo, ale ne peníze.“

3. Máš nějakou zkušenost s bezdomovci? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„No občas je potkám jak leží na lavičkách v parku. Nebo jak opilí na ulici žebrají. No nelíbí se mi jsem z toho smutná, ale na druhou stranu si někteří lidé tento způsob života vybrali.“

4. Z jakého důvodu jsou bezdomovci na ulici?

„Těch možností je mnoho. Buď je rodina opustila a nebo jim zemřela, taky je možný, že přišli o byt, nebo se taky k tomu, že jsou na ulici propili a profetovali.“

5. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k bezdomovcům? Proč?

„No spousta lidí je nemá rádo, protože jsou na ulici a nic nedělají. Nemají práci a válí se na lavičkách s krabicovým vínem. Někteří jsou i agresivní a proto je lidé nemají moc rádi.“

6. Co si myslíš o bezdomovcích? Proč?

„Na jedné straně jsou to chudáci na druhé straně si za svoji situaci můžou sami i přes toto je mi jich líto.“

7. V čem jsou odlišní homosexuálové od heterosexuálů (vztah muž- žena)?

„Myslím si, že homosexuálové mají menší možnost volby partnera. Homosexuálové mi nevadí.“

8. Jak se stavíš k lesbám a ke gayům? Proč?

„Nevadí mi ani lesby ani gayové. Myslím, že jsou to lidé jako my ostatní.“

9. Máš nějakou zkušenost s homosexuály? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Ano znám dva gaye. Jsou to hodní lidé a nemám s jejich orientací problém.“

10. Jak by jsi reagoval/a, kdyby se Ti tvůj blízký svěřil, že je homosexuál?

„Vůbec bych ho neodsoudila. Nevadí mi, že má člověk rád jiného člověka stejného pohlaví.“

11. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k homosexuálům? Proč?

„Asi je to lepší než to bývalo v minulosti. Asi proto, že se o homosexualitě mluví pořád víc.“

12. Co si myslíš o homosexuálech? Proč?

„Nevadí mi homosexuálové, uznávám je. Je to jejich volba koho si vybrali za partnera.“

13. Co je podle Tebe styl EMO?

„Nějaký nový styl. Moc jsem o něm neslyšela. Tento styl asi uznávají mladí lidi. Je to o hudbě a o tom jak se oblékají.“

14. Líbí se Ti jejich styl? (oblékání, líčení, účes)

„Někomu to sluší, ale přijde mi hrozný, že se malují i kluci. Přijde mi tento styl divnej.“

15. Máš nějakou zkušenost s lidmi uznávající styl EMO? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Asi jsem nikoho takovýho nepotkala. Nevím.“

16. Dokážeš si představit, že by jsi se kamarádil/a a nebo chodil/a s člověkem uznávající styl EMO? Proč?

„Asi bych si to představit dokázala. Záleží na tom jakej člověk je a ne to co má na sobě.“

17. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k lidem uznávající styl EMO? Proč?

„Asi tento styl lidem nevadí. Moc lidí jsem, co by EMO uznávali, nepotkala.“

18. Co si myslíš o tomto stylu a lidech uznávající tento styl? Proč?

„Nijak zvlášť mi nevadí, ale slyšela jsem, že se emáči poškozují a že jsou dost labilní.“

19. Co je podle Tebe satanismus?

„Jsou to lidé, kteří věří v satana. Je to nějaká sekta.“

20. Máš nějakou zkušenost se satanisty? Jakou? (tvůj pocit, dojem)

„Ne viděla jsem je jenom v televizi. Osobní zkušenost nemám.“

21. Myslíš si, že jsou satanisté nebezpeční?

„Asi jsou. Vypadají hrozivě, docela mi nahání strach.“

22. Jak by ses zachoval/a, kdyby se Ti tvůj kamarád nebo partner svěřil, že je satanista?

„Snažila bych se mu to vymluvit. Měla bych strach, že by mě do toho chtěl taky zatáhnout.“

23. Jaký je podle Tebe postoj společnosti k satanistům? Proč?

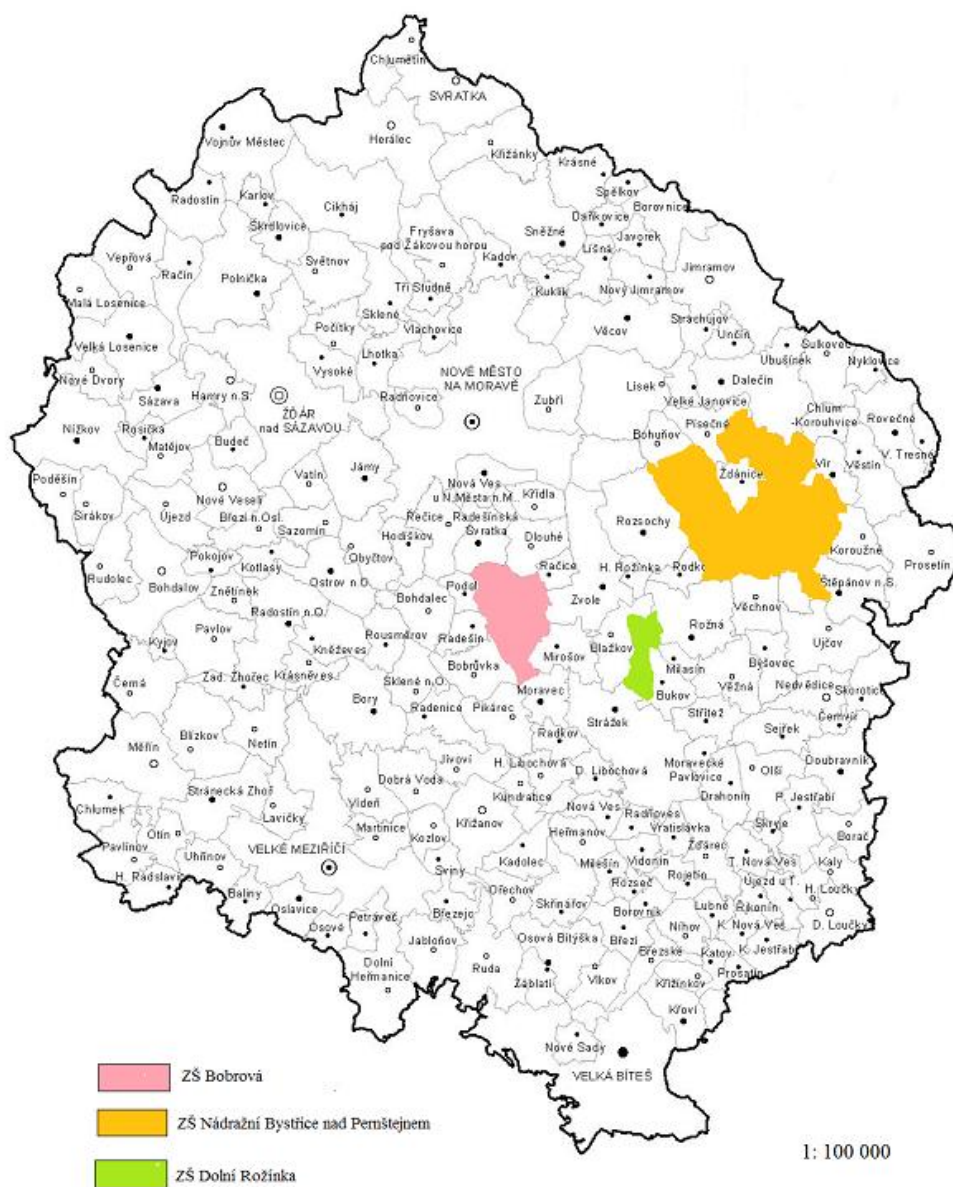
„Asi není moc kladný. Ale nevím moc jsem o nich neslyšela.“

24. Co si myslíš o satanistech? Proč?

„Že jsou to lidi, kteří nejsou s něčím spokojení. Že se snaží před něčím schovat za hrozný účesy a za víru v satana.“

Příloha č. 3: Mapa č. 1

Okres Žďár nad Sázavou k 1.3.2001 se sídly vybraných základních škol

Zdroj: Podkladová mapa převzata z internetových stránek Českého statistického úřadu <<http://www.czso.cz>> (2)